

7/3d ✓

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

РЕЛИГИОЗНО -- ПРОСВЕТНИ ЧАСОПИС
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

Књига II – Свеска 2.

У ПОЖАРЕВЦУ

1934

С БЛАГОСЛОВОМ
Његовог Преосвештенства Епископа Нишког
и администратора Браничевског
Господина Јована.

мб. др. 1117

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

ОРГАН УДРУЖЕНОГ СВЕШТЕНСТВА
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

ВЛАСНИК

**Епархијско Свештеничко
Удружење**

УРЕДНИК

СТЕВАН И. ПАЈЕВИЋ
арх. намесник

1934 година

ПОЖАРЕВАЦ

Штампарија Ђорђа Наумовића
1934

Table

Contents

1. Introduction 1

2. Theoretical background 2

3. Methodology 3

4. Results 4

5. Discussion 5

6. Conclusion 6

7. References 7

8. Appendix 8

9. Index 9

1992
 University of Toronto
 Department of Psychology

4

mm

БРАНИЧЕВСКИ ВЕСНИК

РЕЛИГИОЗНО — ПРОСВЕТНИ ЧАСОПИС
ЕПАРХИЈЕ БРАНИЧЕВСКЕ

В л а с н и к
Црквени суд Епархије браничевске
Уређује одбор

НЕСЛУЖБЕНИ ДЕО

Ауторитет парохисног свештеника раније и сада¹⁾

V. Ауторитет парохисног свештеника сада.

Свештенички ред је један од најстаријих установа у историји света, што је знак да су људи у најраније доба свога живота осећали неку вишу, душевну, потребу да имају религије и свештенство, које ће бити посредник између људи и Бога. На 2000 година пре Христа, како је записано у Библији, било је свештеника „из реда Мелхиседекова“.

Патријархално доба, подједнако као и данашње културно друштво, нису никако могли да буду без свештеника. Шта више данашње друштво, које више не претставља као у старо доба патријархалне заједнице, већ је поцепано на ситне породице па чак и парове, више него икад осећа потребу да има религију и свештеника. Како је сам Господ Исус Христос рекао: „Проћиће небо и земља, а речи ће моје остати“; — доследно тим речима оставе и биће до краја и она класа људи која има задатак да тумачи те речи онима, због којих су изговорене и због којих је сам Спаситељ сишао на земљу и себе жртвовао за срећу и спасење рода људског.

Али шта видимо данас? Род људски стоји у знаку сумње, забуне, неразборитости, као да се понавља доба зидања Вавилонске куле када је настало „Смјатеније јазиков“.

Свет окреће очи од вере, цркве и Бога и тражи беспомоћно спас на другој страни. Интелигенција народна према вери је

¹⁾ Види „Браничевски весник“ књига II свеска 1. стр. 25—32.

равнодушна, средњи сталеж је охладнио, омладина атеистички расположена, а сељак је збуњен и колеба се, па се често поводи за својом интелигенцијом. Цркве су наше полупразне о великим празницима, а празне о обичним празницима. Долазе нам на памет религиозни стихови великог пастира и песника Петра Петровића — Његоша, који певаше као што је негда нарицао пророк Јеремија над народом који је изгубио Бога и веру:

„Свом је човек успаван тешкијем,

„У ком види страшна привиђења,

„И једва се одредити може,

„Да му биће у њима не спада“...

„Кад би нас“, вели један наш црквени писац, „позвао земаљски цар на гозбу, оставили бисмо све наше послове, обрадовали бисмо се позиву и још пре уреченог времена сви бисмо се скупили. А како да се не одазовемо, како да не похитамо позиву и гозби духовној кад нас позива небески цар и отац? Међутим тада не идемо сви и многи изостају!“.

Данашњи углед свештеника није на оном узвишеном месту на коме је био пре 3—4 деценије. Узрок због чега је свештенички углед опао није до свештеника, већ је општи узрок падања свих ауторитета и на страни и код нас. Сразмерно је опао ауторитет и судија, адвоката, професора, учитеља и других класа интелигенције.

Наш народ има једну изреку којом означава: да свако доба има својих мена, своје ознаке, своје терете а то је: „Време носи бреме“. Време и доба у којем живимо, донело је ову недаћу и овај друштвени минус у његовом животу.

Свештенство, особито оно парохиско, доживело је данас да му се негирају све заслуге, које су тешком муком и великим жртвама стечене. „Оно личи данас на ону лађу, која је кроз најопасније буре носила и чувала своје путнике, па је по извршеном циљу, од истих без разлога упаљена.“

Неки црквени писци и полемичари називају данашње стање вере и морала оштрим речима *крах*; други, умереније и оптимистички расположени, имају блажији израз за то стање: *криза*. Шта ћемо ми рећи и који израз да прихватимо? Не, ми не можемо рећи да је настао крах, јер заиста то се ни по чему не види, а и вређали бисмо оне многобројне наше парохијане којима је и данас једини ослонац у животу црква и вера. Исто тако у погледу свештеничког угледа не можемо бити песимисти, јер

смо далеко од тога да су свештеници изгубили сваки ауторитет. Рекли смо напред да је углед пао и да није на завидној висини, али свештеник и данас ужива леп углед у народу, нарочито ако је умео да се узвиси над свим оним што би му углед крњило и посветио се само својој служби.

Ако бисмо се запитали: па који су то све узроци због којих је пао углед вере, цркве и свештенства, наћи ћемо да тих узрока има више па ћемо их овде укратко изнети:

- 1) Прелазно доба нашег народа из патријархалног ка компликованом културном живогу;
- 2) Народна култура прима и меша се са западно европском културом;
- 3) Нерешено свештеничко питање;
- 4) Социјални узроци и поремећаји после ратова;
- 5) Утицај порнографске литературе, биоскопа и страних новотарија;
- 6) Намерна обарање ауторитета од стране непријатеља Св. православља и вере;
- 7) Немарност власти да се вера заштити од богохулења и омаловажавања.

Већ седамдесетих година прошлог столећа почиње, под утицајем западно европске културе, да се јавља и код нас покрет социјалистичке доктрине Карла Маркса, Августа Бебела и др. којима је циљ да људе еманципују од религије као нечег „застарелог“, а да им усади материјалистичко схватање света и историје људске. Школована омладина на западу доноси ове идеје код нас и шири их несметано писмено и усмено. Домаћа омладина прихвата их олако и поноси се атеизмом. Осим ових социјалистичких доктрина јавља се код нас у преводу и страна литература, која се брзо шири и захвата све школоване људе. То су романи, приповетке и др. у којима се описује рафинирани живот западног друштва и то реалистички и често у ружној боји.

Западна култура улази код нас на широм отворена врата и шири се, а здрава и чисто народна култура повлачи се у позадину, јер није више „модерна и савремена“. „Добра и лепа времена“, за којима и данас с правом уздишемо, губе се и замењују нечим новим што задовољава чула, али не и душу.

Чист народни патријархални живот, овековечен и опеван у нашој литератури као епопеја, опада и губи се. Светиња „дома, породице, част, честитост, поштење, морал, права вера, пошто

вање старијих, поштовање родитеља и учитеља постепено се хлади и замењује се западним манирима и обичајима. Негда је био идеал поштења оно што је мајка Јевросима говорила сину Марку кад је полазио на Косово да покаже на коме је царство:

„Ни по бабу ни по стричевима,

Већ по правди Бога истинскога“.

Наша света православна црква није никада била противу културе, просвете и цивилизације; напротив и она је имала удела у стварању народне просвете, али је црква противу лажне културе и полутанства, јер баш отуда долазе они ударци који су њој намењени.

Што се тиче ратова они су били највећи непријатељи човечанства и док су трајали а још више кад су престали, јер се тад јављају страшне последице њихове: немаштина, распојасаност, мржња, безверје, буне, нереди и др.

И велики светски рат донео је човечанству такве горке плодове. Ако пажљиво погледамо живот народа у Европи и Америци па и других, видећемо да свуда влада беда, немир и страх. Народи су скренули у лево и напустили су старе традиције, своју веру, обичаје, а прихватили су разне и опасне шимере и заблуде. Отуда су потекле револуције у Русији и другим земљама, где су народи, у незнању, порушили своје храмове и све светиње бацили под ноге. Тај талас безверја захватио је и нашу земљу, премда сразмерно много мање него код других народа. Ми бисмо се чак могли да утешимо и похвалимо многим чињеницама које нам говоре: да је наш народ и поред ових искушења одолео оном рушилачком инстинкту и да је сачувао у души и данас љубав према цркви, вери и свештенству. После рата су код нас многе цркве обновљене, многе нове сазидане и народ и данас даје свој прилог цркви. Што није као што је некада било, данас се ни захтевати не може, јер су се времена изменила, а и последице рата још једнако трају.

Нерешено свештеничко питање спада у најактуелнија питања цркве и вере као и свештеничког угледа.

Што се тиче награде свештеника, она је остала и после рата као што је и некада била, те је сасвим застарела и начин свештеничког издржавања је више понижење за свештеника и убијање угледа, него каква корист. Народ је осиромашео, с једне стране, а с друге стране изгубио је ону дисциплину и поштовање према старешинама, па нерадо даје свештенику његову заслужену награду, на коју је он и једино упућен за свој живот.

Зато је парохиски свештеник стављен пред дилему: или да се парници са народом да би дошао до свога издржавања, или да падне у беду са својом породицом, а и једно и друго је тешко. Зато је нужно, у интересу цркве, вере и угледа свештеничког, да се свештеницима регулише положај са одговарајућом платом и пензијом а свештене радње да се врше народу бесплатно.

Речи Спаситеља и апостолске о издржавању свештеника:

„Који Јеванђеље проповедају од Јеванђеља да живе“ (I. Коринћанима 9,7,14).

„А у оној кући где будете, једите и пите оно што у њих има“ (Лука 10,7),

иако су за свако поштовање данас, не одговарају данашњим приликама, јер се друштвени живот за деветнаест векова много изменио и натурао нове методе рада. Дух времена захтева да се ово питање реши.

Утицај порнографске литературе, биоскопа и др. новотарија, које су се код нас после рата врло одомаћиле и нашле велики број присталица, нарочито међу омладином, — поразно утиче на морал и веру. Биоскоп може бити добра школа, ако је филм поучан, а може бити и школа зла, ако су филмови рђави.

Код судова се после рата видело, да су многи злочинци, обијачи, авантуристи научили своје „подвиге“ са биоскопског платна.

Порнографска литература трује омладину и наводи је на неморална дела. Зато имамо пуно жалосних примера да младе девојке чине разне авантуре и губе своју част па после иду у свет као проститутке и хохштаплерке. Прошле године су новине забележиле до сада незапамћен случај: да су одбегли од куће један мушкарац и једна девојчица који су били ученици II разреда гимназије — дакле још зелена деца и да су недељу дана лутали пољима, док их власти нису пронашле и родитељима вратиле.

Но поред свих ових утицаја са стране који кваре морал, веру и нарав, — постоје утицаји изнутра који су намерно уперени противу цркве, вере, морала и свештенства, па су то најопаснији противници. Ту спадају сви они људи који су изгубили и последњи ослонац живота, веру, па уче и друге људе томе. За тим ту долазе агенти других вера, који у рушењу наше вере и нашег ауторитета гледају свој велики успех. На ове наше тај-

не противнике, ми свештеници морамо нарочиту пажњу обратити и сваки њихов покушај у зачетку осујотити.

На послетку, и наше власти не обрићају довољно пажње да заштите јавни морал, углед цркве и свештенства, па смо сведоци посведневних испада разних људи противу свега тога. Тако ва сваком кораку се чују псовке и когохулења, а изгреднике нико не кажњава. За време свете службе многи људи седе у кафани и занимају се картањем, па се и коцкају — а нико их не узима на одговор. Што то раде иноверци није никакво чудо, али то раде и наши православни грађани.

VI. Закључак.

Расматрајући узроке који су довели до умањивања ауторитета цркве и свештенства, нашли смо да су ти узроци многобројни, па се намеће питање: шта ваља све да се предузме, те да се томе стане на пут и да се лечи то друштвено зло? Овде има два пута: Прво: Сама велика Христова Црква и њено свештенство, које је добило власт од Бога, има да се стара да чува и брани свој ауторитет; Друго: Морз да тражи интервенцију власти у неким случајевима, где сама црква нема те власти. Како ће свештенство да очува свој углед? О томе могу да се пишу читаве књиге а и написане су али ми ћемо то укратко рећи: да сваки парохиски свештеник врши савесно и предано службу своју, да буде добри пастир своме народу, да буде учитељ и васпитач. Да ради само оне послове које свештенику доликују, а да се остави свих послова који му убијају углед. Једном речи: да му у животу и раду вазда служи за пример најсветији рад вечнога и доброг пастира Господа нашег Исуса Христа.

Црква Христова и сама је снажна да одоли свим нападима, те ће и сама најбоље да се одбрани, јер је Христос рекао за њу: „Сазидав сам себи цркву на камену и неће јој одолети ни пакао“.

И свештенство ће одолети, као и његова црква, сваком злу и сваком нападу, ако прими к срцу речи Св. Јована Златоустог који каже: „Какав треба да буде онај, који се моли за сав град, за целу васељену и треба да умолистави Бога за грехе не само живих, него и свих умрлих?“.

На такву молитву не би се смела усудити ни Мојсије ни Илија. А он, свештеник, тако прилази Богу, као да му је цео свет поверен.

Ето цео рад једног парохиског свештеника. Радимо овако да нам буде боље.

Нешто о спиритизму.

Окултизам (од лат. *occultus* — сакривен) се бави тајанственим и необјашњивим појавама. Али ако узмемо да и оне природне појаве које ми чулима опажамо, као: гравитација, топлота, електрика и т. д. остају за нас у суштини тајанствене и необјашњиве, па ипак, чим ми све те појаве систематски почнемо да обрађујемо, ми морамо да говоримо о њима као о науци. Зато чак и истраживачи, који стоје на становишту чистог монизма (*Ostwald*, *Baerwald* и др.) ипак су морали, макар и делимично (телепатија), признати и окултизам као предмет вредан научног истраживања.

Спиритизам (од лат. *spiritus* — дух) је онај правац у окултизму, који све његове појаве и дејства објашњава суделовањем „духова“.

Спиритизам није појава последњег, најновијег доба. Још из древних времена познате су нам појаве које бисмо ми данас звали спиритистичким. Из околности да се у *S. Мојс.* 18, 9... 12 изрично забрањује „питати мртве“, да се закључити, да је призивање преминулих било уобичајено. У 1. Самуил 28, 7... 25 опширно нам се прича, како је Саул преко једне врачаре призвао дух пророка Самуила. Код паганских народа, Индуса, Вавилонца, Грка, Римљана, призивање духова било је познато. Чак су постојала нарочита светилишта за то.

У старој хришћанској литератури налазе се трагови покушаја да се реше неке окултне појаве као код бл. Августина, Григорија Великог, Тертулијана и др.

У доба хуманизма сусрећемо веће интересовање за окултне феномене, проузроковано проучавањем платонске и неоплатонске философије. Тако су показали *Giordano Bruno* и *Paracelsus*, да наведемо само двојицу, извесну наклоност окултизму, који је до душе у то доба био још прожет грубим празноверјем.

Као правог оснивача модерног спиритизма имамо да сматрамо бечког лекара *Mesmer*-а који је 1775 год. изјавио и тврдио да је пронашао једну тајанствену силу. Употребљавајући је при својим такозваним „магнетским“ лечењима, он је побудио општу пажњу и начинио праву узбуну. Али тек у другој половини 19-ог века почеле су се научно проучавати и тумачити окултне појаве. А испред свију било је енглеско друштво „*Society for Psychical Research*“ у Лондону.

Спиритизам је у суштини медијумизам (од лат. *medius* — посредно) то значи: његови феномени могу бити приказани посрет

ством особа које су за то нарочито погодне (медијум). За све те феномене даје нам кључ подсвест. Већина спиритистичких појава су једном природном решељу приступачне.

Да наш психички део није потпуно исцрпљен свесним стањем, доказ је: сећање. Толико много лежи нагомиланог у нашој подсвести за које ми држимо да је заборављено и које изненада опет ступа у нашу свест. Даље: дух ради и после искључења свесног стања: у спавању. Доказ за то је наш сан. Код сомнамбула су чак и дневне радње продужене у сну, као и у свесном стању.

Да је психичко одвајање, персонификација подсвести, могуће, доживљујемо не само у сну, него се догађа код патолошки наклоњених и у будном стању.

Али све те персонификације показују због неактивности појединих делова мозга, један осиромашени интелектуални и морални живот; у свима њиховим саопштењима има нечега искиданог; питањима се доводе у теснац и отуд се спасавају лажима. Сигурно да има у подсвести и виших способности, као на пр. у телепатији и видовитости, али ове се особине врло ретко појављују.

Једна од најчешћих подсвесних појава јесте аутоматско писање и покретање стола као и аутоматски говор.

Ко са овим феноменима и његовим резултатима није упознат, склон је да верује да духови дају инспирацију за те феномене, јер према карактеру призватих „духова“ покаже се код медијума њихов рукопис и њихов глас. Theodor Flournoy у својој књизи „Des Indes à la planète Mars“ даје опширан извештај о једном изванредном медијуму — Helen-и Smith (Види пишчев чланак у „Прегледу цркве Епархије нишке“ св. за април 1934 г.)

Ова такозв. саопштења, која долазе из подсвести сматра мноштво људи у својој самообмани као истински разговор с духовима, а у ствари њихова сопствена подсвест или присутних даје им те одговоре.

Без сумње најистакнутија и најзагонетнија је у спиритизму т. зв. материјализација, то јест стварање делова па чак и целокупног људског тела.

Дугогодишња истраживања минхенског психијатра Dr-a von Schrenck — Notting-а осветлила су донекле ове тајанствене појаве. Уколико се тиче правих материјализација, једни узимају као објашњење т. зв. „анитистичку“ хипотезу, т. јест да

медијум сопственим психофизичким зрачењем енергије може така бића да произведе, — спиритисти мисле да су то преминули, који се манифестују; — „демонска“ хипотеза наслућује да су то лажни демонски духови, који са људима терају шегу.

У сваком случају до данас није доказано, да су ови „духови“ покојници. Изјаве и говори ових „духова“ о оном свету и зазивају сумњу, јер час избегавају овака питања, час се губе у баналностима, час у грубо чулним описима онога света. Многи су у противуречностима ухваћени а нарочито је карактеристично да према медијумовој вероисповести описи различито испадају. Ако је медијум присталица реинкарнације, онда су духови његовог убеђења, ако пак медијум одбацује реинкарнацију, онла и духови ништа о томе не знају. Баш због лаживости ових духова неки су истраживачи били мишљења, да се овле ради о т. зв. елементарним духовима, који се приказују разним несташлукима.

Кад наука одбацује т. зв. „спиритизам откровења“, она је ту у потпуној сагласности са држањем православне цркве, која такође спиритизам осуђује. Баш због неразјашњеног и необјашњивог у спиритизму, црква посматра као да спиритизам почива на демонској превари — обмани — у толико више, што се спиритизам још одмах у почетку ставио на супрот цркви. Спиритизам је хтео да буде једна нова религија, која се ставила над хришћанско откровење. Поред иначе толиких међусобних противуречности и неслагања, у овоме су се чудновато сви спиритистички прваци сложили, да одбаце основне догмате хришћанске цркве: вечитост пакла, првобитни грех, васкрсење тела и потпуну божанственост Христову.

На једном у Паризу 1862 год. одржаном конгресу завршио је француски спиритиста Piesart своје предавање овим речима: „Раније или доцније појавиће се једна велика религија, која ће бити само једна фаза религије непроменљиво једне, толико старе као род људски тако непроменљиве у својим битним основама као сам Бог. Она ће изнићи из садашњег хаоса и оствариће међу људима потпуну слогу.“ — Исто тако бернски професор Petru примећује: „Карактеристично је да већина spirits не потврђују битне хришћанске преставе о Богу, небу, паклу, анђелима и ђаволима. Спиритиста v. Nappard изразио је наду да ће се помоћу спиритистичке науке моћи одбацити црква. Кад је се кардинал Vonneshose хтео у 70-тим годинама прошлога века у Паризу обавестити о спиритизму, положио је распеће на сто, распеће је полетело на патос. Кад га је поново кардинал метнуо

на сто, исто се поновило, тако, да је Pertу с обзиром на то, мишљења да оваке појаве могу потврдити мишљење, да код спиритизма понекад демони дејствују.

Православна црква држи чврсто на то да велика откровења не могу бити дата човечанству ни посредством питања мртвих, ни помоћу хистеричних и често пута и морално сумњивих медијума. Прави органи откровења одликовали су се увек светим животом и чудотворним моћима које нису дејствовале по тами него увек у пуној светлости. Христос Спаситељ је чинио своја чудеса усред белог дана. Хуљење је, његова чуда са спиритизмом упоређивати. Американске спиритисте имале су чак смелост, да чувеног медијума Davis-а обожавају. Постављали су га чак изнад Исуса Христа а његове књиге изнад библије. Спиритизим неће да зна за догме као што православна црква учи.

Хришћански погледи на свет одликују се тиме баш, да они и немају тих претензија да ствари овог и оног живота тако јасно преставе, да свака шупља глави може рећи: разумем све!

Зато спиритизам, теориски недоказан, практично је излишан, па чак и штетан. Тврђење спиритиста да смо ми духовима потребни и они нама тако исто, скроз је погрешно. Јер духови су у царству Божјем, они су дакле Њему ближе и Он се о њима стара. Ми духовима доиста нисмо потребни. Свако њихово позивање на земљу било би им само од штете. Баш онај ко своје мртве воли оставља их на миру, јер зна да су у рукама Оца свију духова. Благо мртвима који почивају у Господу, јер се они одмарају од свога труда. — А да нама духови такође нису потребни да бисмо ми духовно напредовали, видимо из Јеванђеља Лукиног 16, 27...

Ми Хришћани имамо више од Мојсија и од пророка — ми имамо Христа и Јеванђеље и Цркву. Речи Јованђеља су још и данас дух и живот. Њима није потребно да их поруке духова „поправљају“. Јеванђељу не требају духови, него људи од крви и меса, који се по њему владају и речи јеванђеља својој браћи на земљи проповедају. То онда није само наука него и живот духа. Тиме је и једина могућа веза између овог и оног живота васпостављена. Живи и мртви припадају подједнако Божјем царству и то је њихова чврста и велика међусобна веза.

Драгош Брајер, свештеник.

Старозаветни темељ новозаветног откровења — по Тарјејеву.

Религија која нема историјску прошлост није истинита религија и религија која нема будућност није жива религија.

Хришћанска религија је религија прошлости и религија будућност и као таква она има свој корен, своју основу у старозаветној јеврејској религији.

Ако хоћемо да правилно и потпуно схватимо хришћанство, да га схватимо не као филозофску логичку систему, већ као живу историјску силу, са којом се оно јавило и победило свет, морамо дубоко проникнути у његову историјску основу, у јеврејску религију. Свака страница јеванђеља упућује нас на старозаветну јеврејску религију; Христос је баш ту везу, то јединство старог и новог завета, нарочито наглашавао формулом: „Чули сте да је казано старима.. а ја вам кажем.“ Управо целокупно хришћанство, све новозаветно откривење, израђено је на старозаветном темељу. Христос је само преграда старозаветног и новозаветног делања Божанског Промисла на искупљењу и спасењу рода људског. У колико боље појмимо вечну истину јеврејског монотеизма, у колико јасније претставимо себи систем јудаизма, у толико ћемо дубље схватити историјску еволуцију хришћанства и њену идејну битност. Цео стари завет одводи ка јеванђељу; јеванђеље пак ослања се на стари завет, те је немогуће разумети их посебно.

Иако на први поглед изгледа да је јеванђелска истина супротна Јудаизму, ипак је јеванђелска идеја била рођена том старозаветном истином, која лежи у дубини старозаветне религије.

Христов јеванђелски глас је одјек старозаветнога вапијућем гласу свештеника, цара и пророка, а хришћанство је историјска антитеза јудаизму. Основа и старозаветног и новозаветног откровења јесте старозаветни јеврејски монотеизам као најчистији и најсавременији облик религије.

Старозаветни јеврејски монотеизам био је израз не само религиозног већ и националног јединства и кроз сву јеврејску историју, а нарочито у доба судија, тај монотеизам као каква центрипетална сила сједињавала је племена израиљева и чинила јаку ограду и религиозну и националну од суседних језичничких народа. Слабљењем те религиозне силе, слабила је и национална свест. Јеврејски монотеизам провејава кроз све свештене књиге старог завета, а најјасније је изражен у првој заповести божанског декалога.

По религиозном схватању свих семитских народа, сваки народ имао је своје божанство и судбина народа била је у рукама његовог бога; слава и победа народа — слава и победа бога и обрнуто; судар народа појман је као међусобно разрачунавање њихових богова, борба о превласт. Народи старог завета били

су само оруђе у рукама њихових богова. Израил је имао своје национално божанство, свога Јахвеа; лагано, али стално, Бог израиљев узвишана се над свима језичничким боговима и постаје највише светско божанство, али још увек у строго ограниченој националној форми. Мисао о универзалном карактеру Божјем, о његовој вечној владавини над васионом, о равноправности свих народа пред Богом, била је помрачена идејом о богоизбраности јеврејског народа.

Религиозно сазнање Јевреја јесте очевидно свемогућство Јехове и у природи и у историји. Богови језичнички имају недостатке, могу да греше и у томе је слабост њихова; над свима њима уздиже се Јахве својом моћи и својом влашћу.

Моћан Бог израиљев; сунце, месец и звезде, сву војску небеску доделио је свима народима под небом, а Израиља узео је себи у део. Јеврејски монотеизам био је ликујући монотеизам, то је победоносно религиозно сазнање над натурализмом а језичништвом. Приврженост Јахвеу била је света дужност сваког Јеврејина, одступање пак од Њега јесте највећи грех који доноси религиозну и националну пропаст. Јахве је био идеал чистоте, морала, светости. „Освећујте се и будите свети, јер сам ја Јахве, Бог ваш свет“. (Лев. XII, 45) Чистота јеврејског монотеизма, на супрот језичничком идолопоклонству, огледа се нарочито у томе, што никакве слике ни предмети нису служили као средство богопоклоњења. Јеврејима је другом заповешћу божанског декалога забрањено клањање сликама и кулмирима ма у ком облику.

Поклоњење Јахвеу као јединоме Богу и духовном бићу, иако је та духовност своје врсте, ограничена и још далеко од сазнања бестелесности, сачињава вековечну истину старога завета која лежи у темељу јеванђеља.

Целокупан однос између Јахвеа и Израиља изражен је у завету Бога са израиљским народом. Овај завет, савез, уговор Бога са Израиљем, закључен у предхришћанско доба, претпоставља узајамну слободу обеју страна с једне, и узајамне обавезе и права с друге стране. Иницијативу оваког савеза дао је Бог. Посредници пак између Бога и израиљског народа била су: свештеници, цареви, пророци. Јахве, господар неба и земље, међу свима народима узима себи у део Израиљев, семе Аврамово, ослобађа га ропства мисирског, привезује га чврсто за себе и даје му обећану земљу. „Јер како се појас припоји око човека, тако бијаш припојио око себе сав дом израиљев и сав дом Јудин, вели Господ, да би били мој народ на славу и хвалу и дику“ (Јерем. XIII, 53). „Ако ви будете послушали глас мој и сачувате завет мој, бићете моје благо мимо све народе, премда је моја сва земља; и бићете ми царство свештеничко и народ свет“ (Исх. XIX, 19).

Оно што је код свих народа и племена свештеник међу људима, као посредник између Бога и људи, посвећен за службу

Богу, то је имао бити народ јеврејски међу свима народима. Кроз јеврејски народ, као народ богоизбрани, требала је да се открије слава Божја свима народима, како би Јахве постао царем над свом земљом, сви народи призивали име Јахвеово и служили му једнодушно.

Као основни моменти овог старозаветног уговора јављају се вера и оправдање, грех и казна.

„Вером послуша Аврам кад би позван да изиђе у земљу коју шћаше да прими у наслѣдство и пође не знајући куда иде“ (Јевр. 11,8) „И повјерова Аврам Богу, и Он му прими то у правду“ (Бит. XV,6). Све благоденствије патријараха, моћ и слава јеврејског народа плод су оправдања њиховог пред Богом. Верност Јахвеу за Јевреје била је истинита брига о свом сопственом благостању; питање религије било је за њих питање националнога бића, питање живота и смрти: „Где изнесох данас преда те живот и добро, смрт и зло“ (Мојс. XXX,15).

Што је Јахве издвојио јеврејски народ из средине других народа, изабрао га, узео себи у део, то се не може објаснити моралним заслугама Израиља, него само расположењем Јахвеа: „Знај, дакле, да ти Господ Бог твој не даје те добре земље за правду твоју да је наслиједш јер си тврдоврат народ (Мојс. V9,6). То је Бог учинио по своје божанском принципу: „Смиловаћу се коме се смилујем, а пожалићу кога пожалим“ (Исх. XXXIII, 19).

Од два сина Ревекина изабран је био Јаков као млађи, без икаквих својих заслуга, једино по вољи Божјој, јер још док се не беху родили, нити учинили што добро и зло, било је речено матери: „Већи ће служити мањему“ (Бит. XXV,23). На темељу ових вечно истинитих божанских речи сазидао је Ап. Павле своје узвишено новозаветно учење о оправдању вером.

Чистота монотеизма је вечна истина јеврејске религије, национална ограниченост култа је њена старост, пролазност.

Мојсије, најизразитија личност у историји јеврејског народа, који је створио јеврејску националну свест и препородио веру отаца, симболизирао у себи све три најважније старозаветне службе: пророчку, царску и свештеничку. Дух Божји — национални геније, који је дејствовао у њему, још „се није био разделио у особене дарове и служења. Сам пак устројио је старозаветно свештенство са Ароном као првосвештеником на челу. Ретко код кога народа да је религиозни култ имао толику важност и да је богатство форме било толико развијено као код Јевреја. Служење свештеничко проникнуло је у све гране народног живота. Жртвени принос са масом скрупулозних прописа имају особити значај код Јевреја, јер је жртва била заједничка трпеза за богове и људе.

Нарушењем уговора — завета са Јахвеом јавља се грех, а последица греха јесте ропство религиозно па и политичко. Сазнање греха, сазнање удаљености човека од Бога, рађа свест о потреби покајања, искупљења, обновљења нарушене заједнице са Богом

Свештеници, као посредници између Бога и грешног Израила, посвећени, имали су дужност да чувају завет, да га кроз искупитељне жртве обнављају и одржавају чистоту монотеизма.

Као круна свих старозаветних искупитељних жртава принесена је новозаветна, универзална и најскупоценија жртва Христова, која је откупила човечанство од првородног греха и отворила му врата царства небеског.

Царство јеврејског народа, као и сва моћ и слава његова било је дело Божје. Завет је био закључен између Јахвеа и целог збора израиљског као заједнице, што је особито карактеристично код Јевреја, јер се старозаветна библија увек односи према колективној целини, а не поједином лицу. Отуда је и царство обећање и благослов Божји који се молио на јеврејску народну заједницу.

По религиозном погледу свих семитских народа, а специјално и најизразитије код Јевреја, Богу припада законодавна, судска и царска власт. Јеврејски цареви владали су по милости Јахвеовој и уживали су славу и моћ докле су се на Јахвеа ослањали; цареви су носиоци власти Јахвеове на земљи. Такав начин владавине Ј. Флавије назвао је доцније теократијом. Цар је изасланик, изабраник, помазаник Божји, а у симболичком смислу син Божји, месија: „Ти си син мој, ја те данас родих“ (Пс. II, 7). Овде лежи темељ и корен старозаветног месијанства, на које је Месија Христос сазидао своје јеванђелско учење о царству Божјем. Ово није извитоперено учење нити усиљено тумачење старозаветне библије, већ је то плод религиозно-историјског искуства, изабраног народа Јахвеовог.

Месијанско-царска идеја кулминира за време цара Давида и сина му Соломона и сводила се на вечно царство лозе Давидове.

По наду, прво израиљског а по том и јеврејског царства, славни престо Давидов, овековечен у успомени потомака који су мењали господаре и проводили дане политичког ропства — постао је национални идеал будућности. Израиљ је одступио од Бога и робовање се јавља као природна последица греха. Цареви језичнички постају помазници Божји и бич у рукама Божјим за Израиљ. Па ипак баш у тим најжалоснијим данима ропства, када Израиљ плаче над развалинама Јерусалима, жива нада у покајање и оправдање пред Богом још више је потенцирала месијанску идеју и очекивање месије кристализовало се у слици будућег потомка Давидова, Месије — Цара, који би не само васпитавао царство јудејско и обновио славу царства Давидовог него би га учинио универзалним и вечним. Национална ограниченост јеврејске монотеистичке религије и скретање њене месијанске идеје ка национално-политичким назорима јесу последица преовла-

ђивања царства над свештенством, удаљење царева од светиње Јахвеове, од Закона Божјег. Сила која је била над царевима јесу пророци, Месијанска идеја засађена је и однегована пророчним духом.

По својој унутрашњој страни религија Јевреја јесте религија њихових пророка. „Јер Господ не чини ништа не откривши тајне своје слугама својим пророцима“ (Амос III 7). Прочка је служба од Бога: „Пророка из сред тебе, између браће твоје, као што сам ја, подигнуће ти Господ Бог твој, њега слушајте“ (Второз XVIII 9—15). Над свима пророцима као најкрупнија фигура и најближи Богу, уздиже се Мојсије, коме је Бог говорио „из уста к устима,“ док је осталим пророцима говорио у утвари у сну и др. Пророци су удубили јеврејску религију, учинили је религијом будућности, живом религијом. Наглашавајући етичку страну живота јеврејске народне заједнице и називајући скоре дане славе израиљеве, долазак Месије — Цара, пророци су имали да учине само још један корак до религиозне апсолутности, до безусловнога универзализма, да одбаце само идеју јеврејске богоизбраности. Али они то вису могли учинити. Поробљени јеврејски народ није био способан за овакву узвишену идеју, њихово срце је било и сувише национално, тесно, да би је могло сместити и хранити. То је могао да учини само прави небески Месија, Божји помазаник из племена Давидова, Исус Христос.

На темељу пророчког делања, пророчког назирања великог дана Господњег, дана Суда, њиховог гледања Месије у свима моментима Његове божанске мисије на земљи, довршено је искупљење грешног потомства Адамовог и испунило се обећање Божје: „Кљатсја Господ и не раскајетсја“....

Христос без пророка је нејасан; пророци без Христа бесмислени, а скупа сачињавају дивну хармонију и круну узвишеног божанског старања на спасењу рода људског.

Пророци Јеремија и Језекиљ чине пролаз од пророчко-етичког морала до номизма и ритуалности. Епоху старозаветних пророка заменила је епоха законика — књижевника и фарисеја, дисциплина закона, која је однеговала и васпитала јудејство, које је Христос одбацио.

Етички закон јудејаца, изгубивши ослонац у срцу, распао се на законска правила, одакле закон постаје и највише благо и тешки несносни јарам.

Закон је на супрот јеванђељу савршено угушио личност и покорио је интересима заједнице, постао једино средство оправдања; код јудаиста разум је над срцем, јер је потребно познавање закона без кога је немогуће спасти се — а са овим јавља се књижничка скруполозност, која је религиозно оправдање пред Богом свела на строго и формално извршење законских прописа.

Закон у последњој епоси јудаизма, потиснувши етичко-практичну страну вере старог израиља, остао је чисто теоретски, и од законика и књижника, слепих тумача његових, начинио је ли-

цемере, који траже и примају славу од људи а не од Бога. И у овом одмору месијанска очекивања Јудејаца обухватила су идеју царства Божјег, али док је код пророка то било царство Бога над израиљем, код Јудаизма на првом месту стајало је царство израиља над светом. Пророчка мисао о царству Божјем лагано бледи и уступа место мисли о царству изабраног народа Божја, царство Јудаизма. Пророчки дан Господњи схваћен је од стране Јудејаца искључиво као дан суда над језичницима, дан одмазде угњетачима Израиља. Резултат целокупног оваквог ограниченог схватања јесте, да су Јудаисте требали и очекивали не божанско већ светско царство, не универзалног небеског Месију већ националног хероја, цара јудејског.

Да је јеванђеље никло на ст розаветном темељу уверава нас свака страница његова. Нови завет без старог завета је без традиције, а стари без новог је без живота; само је карактеристика јеванђеља: универзалност, нови смисао старим речима, нови дух кроз стару форму. Јеванђеље је нова, жива реч на старом језику.

Иако је јеванђеље поникло на старозаветном темељу, ипак се оно није расплинуло по историјско-националној површини, већ се устремило у висину лично религиозног тваралаштва. На место националне заједнице јеванђеље истиче лични, тваралачки дух, а на место националне религије — личну религиозну апсолутност.

Јеванђеље, затворивши врата царства небеског књижевницима и форисејима — лицемерима, разрушило је уске националне границе старозаветне религије, одбацило идеју богоизбранства и створило универзалну, лично-духовну религију истакавши на место заједнице лични дух.

Стари завет је приближио човека Богу; јеванђеље је пак уселило Бога у срце човека, овога узвисило да на све гледа са божанског, апсолутног, вечног гледишта.

Кроз закон Јудејац остаје Јудејац, кроз Христово јеванђеље пак он постаје син Божји и тежи да буде једно са Оцем Небеским.

Старозаветно месијанство је национално, земаљско, ограничено; Христово је духовно, универзално, вечно царство Сина Божјег.

Христос је разрушио Храм Јудаизма, храм национални и времени и на његовим развалинама за три дана основао универзални, вечни храм човечанству, цркву Божју, којој ни врата адова неће одољети.

Марта 1934 год.

Петровац.

Бран. Милић,
арх. намесник.

Одломан о културним приликама пожаревачког краја у 19 веку

— из архива пожаревачког протата —

Брачне прилике у пожаревачком округу пре сто година

За брачне прилике у архиву пожаревачког протата има врло много бележака. Особито падају у очи две околности: добеглице и узимање у роду. Кад је реч о узимању у роду најчешће се ради о седмом и шестом степену сродства. Али има случајева где се јавља жеља о узимању и у петом степену. У народу пожаревачког краја није се много пазило на родбинске везе и појам родбине престајао је већ код шестог степена. Један случај расправља узимање у толико поштованом крштеном кумству. Занимљив је у том погледу случај неке Циганке Стане (1862). Она изјављује да је била преварена кад је одбегла за момка „не знајући да сам му кума“.

Има врло много података који говоре о слабом моралу у пожаревачком округу. Свакодневне су тужбе против ванбрачно живеоких. Сви савети свештеника, сва упуства протина, па и наређења Конзисторије — све је то остајало безуспешно. Чак ни сама „полицајна власт“, која је често у таквим случајевима интервенисала, није имала неког видног успеха.

Обично се говори и пише како ми данас преживљујемо кризу брака, како су давно прошла „стара добра времена“, за којима се уздише, јер је онда било боље, јер су тада жене поштовале своје мужеве, а мужеве волели своје жене. Домаће огњиште је раније, говоре, имало више топлоте.

Не изгледа, међутим, тако. Преврћући архив пожаревачког протата, нашао сам масу примера да ни наши стари нису били много идеални. Не заслужујемо ни ми, „деца овога столећа“, да се сруче све тако тешке и неоправдане оптужбе на нас.

Изгледа да су жене прошлога века много трпеле и патиле. Чекале су и живеле у нади, да ће се муж поправити, да ће напустити своје мане и да ће бити бољи. Тек кад би струне попуцале, кад би стрпљењу дошао крај, жене су тражиле спаса код Конзисторије. Обично жене се жале на пијанчење и коцкање својих мужева. Има више случајева да је муж упропастио женин мираз и да је тукао, мучио и злостављао жену. Једна се жали како је муж пред светом, дању, добар, чак диван, али

кад падне ноћ, настају за њу муке: бије је, дави, јури од себе. Друга се тужи на свекрву како јој стално довикује: „Одлази, уби се, удави се, обеси се, да те моје очи не гледају.“ Нека Станија жали се на свог мужа, практиканта Окружног суда у Пожаревцу, да „зло и нечовечно са њоме поступа, да је туче и глађу мори“. Извесна Ружа жали се на свог мужа трговца у Пожаревцу, како јој је муж картарош, пијаница, нерадник. „Све је отуђио“, вели она, „и нигде ништа нема, па шта више и ја што сам код њега донела мој мираз и то је упропастио“. Рђаво с њом поступа, па је једном чак хтео и да је закоље.

Једна је напустила мужа што је свекар намрзао па је бије. Девер то исто чини, док муж одобрава. Наводи како је свекар хтео да је веже у квргу, па да је веша. Друга се жали како је муж и свекрва ноћу бију. Она ипак не замера мужу што је бије. „Он је мој човек, па кад згрешим ако ме и удари“, али жели да се муж одвоји од оца и мајке. Изгледа да су свекрве, те старије свекрве, биле збиља страшне, јер се многе снахе жале на њих.

Чести су случајеви да мужеве јуре своје жене из куће, али и жене из разних узрока напуштају мужеве. У већини случајева у питању је малтретирање. А често је једини разлог: „Не волим га“, „не могу с њим“. Једна је више од десет пута напуштала мужа. „А то је све“, каже њен муж, „што је она савршено луда и таква је од рођења била, као и за мене луда удата, по нагону њене мајке, која је мене преварила, те сам је луду узео“. Муж не може више „са лудим живинчетом живети“ и тражи развод брака. Други муж жали се да су му дали, уместо здраве, „сакату и кљакаву у обе руке“ девојку. Уз то девојка је била још и болесна и то „од такове болести која се никада излечити не може, а та је болест живе ране“.

Жену је муж често био и злостављао и она је морала да напушта мужевљево кућу. Један оптужени муж брани се како је са женом вазда лепо живео, али жену „од љубави с мужем својим живећи одвраћају сродници њени“. Неки муж пијаница испродавао је све женине ствари, чак је и сукње и кошуље женине повadio и на пиће дао, а жену јури од себе. Једна, коју је муж отерао, очајно пише проти писмо, како је сама у туђој кући. „Оплакујући дано-ноћно дане живота мога и злочесту моју судбину, седим код стрица.“ Много је тежи случај друге једне несрећнице. Муж је мучио и давио док јој није извукао 200 дуката и „одма је приступио к растурању новца“. Кад је све по-

трошио, навали да му жена да и кућу и поче је давити и гушити. „Од оног доба све се већма почне умножавати мој робскиј код мог мужа живот, који ми по том и несносним постаде“.

Врло је занимљив случај једне јединице и наследнице великог имања, која се удала с тим, да јој муж дође у кућу. Муж прекрши обећање и доведе је у своју кућу, али се жена успротиви и напусти мужа. На саслушању муж изјави:

„Нисам се ја удао за Живану, но Живана за мене, и она треба да живи где и ја, а не ја где она“.

Али има случајева где се увиђа да се далеко отишло у рђавом поступању, мржњи и свађи. Тако је један муж дао писмено „свидетелство“ пред сведоцима, да ће у будуће са својом женом „у супружанској љубави, као остали свет, живети и да је неће више узнемиравати ни туђи и рђавим речима називати; што год буде потребе женске за посао њен приносити и набављати, како би тиме загладио пређашња неваљалства наша.“ Други се муж обавезао, да ће у будуће са својом женом „увек благо поступати, да ће је пристојно одевати и ранити, да је неће терати за стоком и на селске послове, које она, као у вароши рођена, није научила радити.“

Најзад, потпуности ради, да додам, како се два предмета дотичу попова. Једна се попадаја жали на свог попа како јој „усијаним кљештама чупа месо“. Против другог попа постоји жалба, како због неке Тотице рђаво живи с попадајом и гони је од себе.“

*

Ништа не изгледају идеалније ни жене. Ни њима се не може пребацити да су биле светице и вечити страдалници својих мужева — тирана. Има чак случајева да жене не знају ни, толико у то доба цењене, домаће послове и женски рад. Примера ради, да се задржим на једном особито занимљивом предмету у овом погледу из 1864 г. Извесни Милета прича како је узео Марију себи за жену. Пера Максимов дошао и говорио Милети: „Имаш ли вољу да ти дам једну девојку?“ Милета одговори: „Ако уме да ради — оћу, ако не уме — нећу.“ Девојчин стриц одговори: „Девојка уме све радити, само што не уме да кљеча, сиреч да штрика, илити да плете чарапе.“ Милета није од тога правио питање, „само ако проче радње своје зна радити“. Марији је нарочито тешко падало да изброји „оне жиче што се увлаче у брдо.“

Један се горко жалио на своју жену распикућу, која се, уз то, још и одала пићу. Други се јада да му се жена одала пијанству и блуду. Блудни јој живот прашта и не замера јој, али желео би да се отргне пића, јер има „ако би пијанство продужила...оместа из куће изићи.“

Има врло много случајева да жене беже од својих мужева. Често је разлог томе рђаво мужевљево поступање, или рђаво поступање његове родбине. Пада у очи изјава једне жене, која својим јединственим и простосрдачним признањем, одаје колико је она свесна свога положаја и положаја какав би требало да је. Она прича: „Ја сам од мужа побегла јошт пре 6 година и до јако сам се мувала по свим окружним варошима, па служила и (долази место које је незгодно исписати).. Ја признајем већ да сам се одала на неваљали пут и да више нисам за кућу мог мужа као сељака, јер јошт напред кажем да с њим не могу више да живим и да ћу опет терати стари занат. Зато не пристајем никако да се њему на брачни живот вратим“. После таквог жениног одговора и муж тражи развод брака, „јер је мени, као сељаку, нужна поштена домаћица.“

Друга једна неће ни за живу главу натраг своме мужу. Пре смрт, рече, него њему у кућу. Она истиче како је живела у Смедереву као „штумадла“ у једној кафани, како се на такав живот навикла и да више не може кућити кућу.

Један муж жали се на своју жену скитницу. И њега и кућу занемарила је потпуно, никад и није код куће, а то му даје повода да сумња о „честитом њеном поведенију.“

Изабрао сам неке карактеристичне примере међу многима који се могу наћи у великом пожаревачком архиву протата. Ко би хтео опширније да се бави питањем породичних прилика и супружанских односа, питањем брачних прилика — нашао би врло много података за друштвени и породични живот у 19 веку. И та реконструкција не би била само за пожаревачки крај. То је добрим делом слика интимног живота читавог народа. Једна обимна студија на основу материјала, који се баш овим питањем бави, дала би јасну и сигурну слику моралних и друштвених прилика.

Код нас се још увек мало обрађује културна историја, а баш је она занимљива и приказује економски и социјални живот. Чак ни културну историју 19 в., за коју имамо много материјала и уображавамо да знамо, ми још увек не познајемо, или бар не познајемо довољно.

Добеглице

О добеглицама писано је код нас у стручној литератури доста. Када човек прегледа масу предмета у архиву пожаревачког протата, добија утисак, да је скоро искључиви вид склапања брака био добегављем девојке. Добеглица у пожаревачком крају у читавом 19 в. било је врло много и један свештеник жали се да он не може ништа учинити ни стати томе на пут, јер је то „обичај народни од давнина практикујући се“. Заиста, обичај да девојка бежи момку у кућу води дубљој старини и није тај попа погрешно кад је говорио да је у 19 в. то већ обичај.

Нашао сам у мало предмета о овом питању, да се објашњава како је девојка одбегла; али зна се да се такве ствари чине по претходном узајамном договору. Врло је редак случај да девојка дође сама, пре но што се договори с момком. О добеглицама народни певач зна да им положај у кући, у новој кући у коју су дошле, није идеалан.

Тешко земљи куда војска прође

И девојци која сама дође;

Прво јој је јутро прекорено:

„Да си добра — не би дошла сама.“

Има више случајева где се тачно може утврдити разлог зашто девојка бежи момку. Девојку често наговарају, хвале јој момка, стављају у изглед леп живот, нарочито ако је у питању економски јака кућа, или јединац, или момак без мајке. Исто тако ако је у питању лепа девојка, јединица и кћи имућних родитеља, гледа се да је наговоре и добију. Много пута разлог је насилно приморавање родитеља да девојка пође за момка који јој се не свиђа. Ипак, у највише случајева разлог је осећање и љубав. Једном се објашњава да је девојка добегла момку „само из узрока што је без строгог родитеља свог запуштено одрасла, па је на безглавије научена.“

По себи се разуме, да су црквене власти увек стајале на пут таквим појавама. Постоји огроман број конзисторијалних наређења, да треба „девицу од момка раставити и родитељима упутити“. Често се у ове ствари мешала и грађанска власт, по жељи девојачких родитеља. Из једног акта види се, да је „начелничество непосредствено набавити дало“ једну „добегшу девицу“. Када су једног момка саслушавали пред окружним начелником и кривили да је преварио девојку, девојка је искрено и поштено признала, „да је она својевољно за њега одбегла.“

Начелство је, ипак, девојку вратило оцу, а момка упутило, да „он иде и законим путем од њени родитеља иште је.“

Конзисторијална наређења да „лица без соизволенија родитељских нипошто не смеду бити испитана и брвкосочетана“ нису доносила неке виљиве резултате. Девојке су бежале, долазиле у кућу, нису тражиле свештеника и живеле дуго невенчано. Онда се затражила помоћ грађанске власти. Примирителни судови имали су да раставе младенце и добеглицу да врате родитељима. У случају да општински суд не би могао то да учини, тражила се помоћ од начелства.

Али ни „полицајна власт“ није могла да стане на пут љубави. Један млади пар растављали су шест пута. Једном, кад власт употреби „строге мере“, они оду чак преко Мораве (живели су у Пољани) „и које куда тумарајући две недеље проведу“, па дођу опет кући. Полиција вргне момка у затвор, али кад га пустише, девојка „одма за њег опет утече“. У један мах склонише девојку да се испроси за неког другог, али она се одједном предомисли, врати момку дар и оде својој старој љубави.

У питању добеглица особито је занимљив предмет неке Петрије из Великог Села од 29 јануара 1845. Предмет је прилично обиман и доста неписмено састављен, тако да мало замара пажњу, али се ипак види шта се хоће. Прво долази тужба. Отац је радио, одхранио дете и жели срећно да га удоми. Али противници, завидљивци, пакосне душе, желе подсмех и несрећу. У тужби се, између осталог, каже: „Но, о Славни суде, ако оваке несреће допустимо и њима који нису родили, а и ако су родили, не знаду упућивати, кои управо не знаду шта је туга родитељска, попустимо — онда је велико зло између родитеља и пријатеља произишло, да они који нису своју децу упутили с туђом управљају. Није ли то очевидна завист? Чини ли то мир међу браћом? Боже сахрани.“

Две изјаве, прикључене овој тужби, приказују како је та Петрија побегла. Њена сестра Јелица прича како је Петрија дошла у собу и питала тетку: „Тетко, шта ћу сад да радим? Ја видим да мене мој отац у добре руке даје, пребогату кућу. Али кад Стоић кнез дознао буде, хоће да ме навуче на велико зло.“ Онда јој тетка рече: „Немој, душо, слушати никога, окром твога родитеља.“ — „Али, како ћу, тетко, кад Стоић мени каже: Јес, добри људи, али нећеш ти, Петро, добро живети. Ти ћеш

бити прекорена до века." Ту се Петра заплака, а сестра и тетка почеше је тешити.

Други сведок, нека Сара Петрова, изјављује: „Дође кнез Стоић у моју кућу у поноћ и рекне мом човеку Петру: „Истерај, Петре, ову твоју жену напоље, да ти нешто кажем.“ И тако мене мој човек истера напоље, у поноћ, а ја приступим ближе пенцера и саслушам сву њиову разговор. Каже Стоић мом човеку: „Знаш ли, Петре, што сам сада код тебе дошао? Ја сам код Живкове куће био и с девојком Петријом разговарао.“ Онда запита Петар Стоића шта говори девојка. Девојка мени каже: „Ти ћеш, Стоићу, на велику муку да ме навучеш. Како ћу ја сада кад сам ја испрошена, шта ћу ја сада?“ Ондан ја одговорим девојки: „Не бој се, то је све моја брига Ја ћу тебе пред суд водити, тебе не сме Живко од суда узети.“ Ондан девојка рекне, „На душу ти, бата Стоићу, ако са мном како зло буде. Ти ћеш све одговарати“. А тако, када разуме мој човек Петар, он рекне: „Да те нешто не окрив, јербо девојка је испрошена“, а Стоић рече: „Не бој се, то ће све моја брига бити, само ако оће Станоје момак да (је) прими. Питај момка Станоја, оће ли Станоје девојку. Обрекне ли — оћу, ја девојку, ако је и испрошена“ (остављено је, свакако, „доводим“).

Опростите, мало је заморно да се прати. Исписао сам ово као карактеристичан случај како су постајале добеглице. Овде је случај троструко занимљив: њу наговарају да не пође у богату кућу, јер неће тамо лепо да живи, затим она бежи као већ испрошена и најзад има да иде за момка с којим се о томе није разговарала и не зна сигурно да ли ће је узети. Ово је један од ретких случајева где девојка бежи без претходног договора с момком и одлази му сама по туђем изговору.

У архиву има врло много података у овом смислу. Штета је што тај материјал није сређен, што није омогућен лакши рад у овом правцу. Дала би се израдити захвална студија о добеглицама у 19. в. Попуњена другим материјалом, с других страна, та би студија приказала и расветлила тај „обичај народни од старина практикујући се.“ Тиме би се добрим делом и објаснило зашто су мужеви злостављали своје жене. Било би јасно зашто је један сељак добирио жени да нема права да се љути и буни. „Ти мене и моју фамилију много добро знаш одавно, а знаш и какав ми је нарав, па што си побегла за мене?“

Занимљиво је да у архиву пожаревачког протата нема трагова о отмицама девојака. Има у два три маха забележено

да је девојка на силу одведена, али две су изјавиле да није било никакве силе, већ лична добра воља и пристанак. Само у једном случају може се судити да је у питању отмица, ако т.ј. девојка није наговорена да тако каже, како би се онемогућила веза коју родитељи не желе.

Девојке добеглице у већини случајева одлазиле су тајанствено и изненада. Једна је, на пр., посвршавала сав посао, као и обично, вечерала и легла. Ујутру је већ није било код куће. По некад оне су посвећивале по неког у тајну својих намера. Од родбине најчешће сестру, снају или тетку. Једном је и мајка знала, није хтела да јој стане на пут, спремила јој чак и бошчу, али јој није пружица ни руку ни благослов.

Често међу тим добеглицама има шипарица, скоро деце. Има случајева да беже девојчице од 14, 15, 16 година, али има их које су давно превалиле двадесету.

Да додам још да је готово по правилу девојка бежала за момка у истом селу. Врло је редак случај да девојка бежи у друго село. Најзад, још и ово: сви случајеви које сам навео, па и сви које сам прегледао, тичу се добеглица сељанки. Из Пожаревца нисам нашао ни један случај, али то још никако не значи да тих појава у вароши уопште није било.

Обичаји и празноверице

О обичајима и празноверицама пожаревачки архив протата може да пружи неке занимљиве податке, иако то није ништа ново и до сад још непознато. Али то у многоме може да употпуни досадања испитивања у том погледу и ја ћу, у кратко, да приопштим неке занимљивости.

Падају у очи неколике митрополитове наредбе, да се чине молелствија у време кише и у време суше. Тих наређења има више, али изгледа да су она писана по нарочитом формулару, јер су скоро дословна. Да се задржим на митрополитовом писму пожаревачком проти од 13 маја 1845.:

„Овде је (у Београду) првога дана овога месеца маја пред вече почела киша падати, и од онога доба излива се готово свакиј дан. Зато смо данас у недељу, на божественој литургији чинили молелствије, да Весмогући Бог ово велико излијаније дожди удржи и да нам ведро и топло време подари. Ако је и код вас у тамошњем окружију таквиј случај, и ако до сада по дужности, у оваквом обстојателству вама надлежећој, не будете

расписали да свештенство тога окружија подобна молепствија свршава, а оно ће ваше Благоговенство по пријатију овога писма то учинити, препоручивши свему свештенству Окружија пожарвачког, да молебствије за време безведрија прописано, ако и докле потребно буде, сввршава и, наредивши у согласију са тамошњим начелничеством, да се у потребном случају у први недељниј и празничниј дан на то молебствие и народ к своим црквама стече.“ Уз то се препручује, да свештници пораде код народа, да сваки одустане „од пута свог лукавог“, како би Бог „благораствореније воздуха с благодетелном постојаном солнечном топлотом даровати смиловао се.“

Сличне су наредбе у време суше, када је требало да окупљени народ умилостиви Господа молитвама и да Бог подари кише за „земље наше плодноне“.

Особито су се црквене власти трудиле да се поштују и прослављају заветине и носе литије. Конзисторија наређује чак свештеницима, да препоруче народу „да они не одступају од побожног и старинског обичаја нашег литију носити и том приликом благослов од Бога на усеви и труде њиове просити, но да то, подобно осталом народу, чине“. Па ипак изгледа да сељаци нису много полагали на литије. У селу Драговцу сељаци нису носили литију (1862), али су зато спремили заветину, засели за сто, јели и пили. Конзисторија им је запретила да добро поведу рачуна како ће урадити идући пут, јер ако не буду хтели да носе литију, имаће „искусити од власти полицајне неповољна следства“.

Сматрајући заветину као обичај праотаца наших, израђена е 19 маја 1842 уредба како се она има прославити. „Онима пак општинама, које се узтежу пронети литију по пољима и самоводосвјашченије свршују и колач режу, дужан је свештеник напоменути да се обред тај свуда једнаким начином празновати има и услед тога да им представи да је ношење литије, т. ј. крста, по пољима и свршавање молебствија за плодносије од свете цркве прописано и од побожни праотаца наши нама преданиј обичај.“ Даље се наређује да свештеници објасне потребу заветине оним општинама које до сад нису славиле заветину.

Када је црква прописала који се празници имају празновати народ није на то много обраћао пажњу. Држало се оно старо, прадедовско, традиција, с којом се тешко кида. Године 1841 жалио се један свештеник како народ слави: „први понеделник, девети уторак, расипачу среду, бели четвртак, зелени четвртак,

бели петак, заклопиту суботу и проче њине празнике“. И још двадесет година доцније пише један свештеник како народ држи празнике „што их бабе завађају, какоти неке утворнике, зелени четврце и т. д.“, а раде на Св. Саву, Три Јерарха, Срећење, Благовести, Цвети и т. д. Нарочито жене и девојке шију, плету везу, ткају. Моли да се о овим појавама поведе рачуна с надлежног места, јер он не може ништа да учини и нико га не слуша кад што каже.

За слику обичаја и празноверица врло је занимљиво једно писмо жагубичког пароха из 1881 г. Он се жали како „јавно чаршијом у сред дана Влајње проносе и сахрањују жива мачка певајући идолске песме“. Одборници и кметови то дозвољавају „под видом обичаја“.

Особито је занимљив и један релативно позан податак (1881) о некрштавању деце. У селу Кобиљу неком Василију није три године била крштена кћи, „с узроком што су поменутом Василију деца умирала“. Кад је свештеник то дознао, приморан је, преко власти, оца да крсти дете. Појава некрштавања деце због умирања била је, нарочито у раније време, раширена. Дакле би се деца „задржала“, сматрало се да је најбоље не крштавати их. Још и данас, причају ми неки свештеници, има случајева да не крсте дете, ако желе да остане у животу.

Нашао сам свега један податак о откопавању мртваца и тај не из околине Пожаревца. У писму Конзисторије пожаревачком проти (1843) јавља се како су „неки житељи села Заклопаче, у окружију београдском, по пуком сујевељу да вампир иде ноћу по селу, умрле пре месец дана сроднике своје откопавали и водицом преливали“.

*

Псовке су и онда биле раширене и распрострањене, тако да се то може сматрати као народни обичај. По себи се разуме да се увиђала рђава страна тога, па је и сама Конзисторија узела у разматрање ту појаву. У једном писму Конзисторије налази се, између осталог, и овај пасус: „Доста је зазоран и саблазителан обичај народа нашег записвати један другоме оца и матер, које треба да свакиј чествује и почитује. Но, на жалост, од неког времена почео се у народу распрострањавати другиј, далеко злочестивији обичај, записвати не само родитеље које треба у чести и почитанију имати, него и оно што је човеку, после Бога, најсветије, као: веру, закон, часни крст“. Влада је, наставља се, изда

да властима упуства да заједно са свештенством раде, „како би се даљем распростраћењу тог богомрског обичаја у отечеству на пут стало“.

Око средине 19 в. учестала су била самоубиства. Забележено је да је 1844 г. било врло много самоубиства. Стога је митрополит јавио писмом, да би требало свештеници да опомињу људе, да свој живот, као дар Божји, цене и употребе на корист породице и отаџбине. „И као што сами себи нису живот дали, тако да и сами себи насилно не одузимају,“ него да се уздају у Бога и да од њега очекују спас од сваког зла. Иако лекари тврде „да је свакиј самоубица луд и да не зна шта ради“, црква ипак не може то да усвоји и зато је наређено да се у будуће самоубице не сахрањују на општем, заједничком гробљу.

Има података о чувању мртваца, сахрани, „отварању“ (братимљење и сестримљење) и т. д. Ипак нема података о враџбинама и народним лекаријама. Ма да природа оваквих списа не може да пружи белешке у овом смислу, можда би се при детаљном прегледу нашло што год, као што би се у многом попунио овај летимични преглед о обичајима и празноверицама.

У једном чланку исписао сам једно место из писма неког свештеника, где говори о народном објашњењу узрока смрти. Мало има података за хигијенске прилике, болести и лекове. Лекара није ни било. Лекарску помоћ указивале су бабе, у колико су могле. Али рано се влада заузимала да се отпочне имунизирање од богиња. Често је Конзисторија слала наређења, да свештеници упућују народ на пелцовање „крављи богиња“, јер је болест „зовома богиње“ опасна. У једном писму од 1845 помиње се и шуга. Министарство просвете доставило је Конзисторији „неко число правила, која содрже наставление како се људи од шуге предохранити и од исте лако излечити могу.“ Год. 1846 известило је Министарство просвете да ће „предузети по народу целог отечества нашег пелцовање крављи богиња“, захтевајући уједно, „да свјашченство својим совјетом дејствује на народ, како би се то обште полезно дело с пожелателним успехом свршити могло.“

На пелцовање против богиња радило се много и схватило се врло озбиљно. Из године у годину стизала су наређења да се пелцују, а 1855 изишла је чак и наредба, да свештеник не сме венчати никога ко не докаже да је пелцован против великих богиња, али је после четири године то укинато.

Друге болести лечиле су бабе. Особито је занимљиво једно уверење, које не говори о болести, али о бабама „стручњацима“. У селу Ливадици издале су неке бабе уверење, да извесна Тиосава није у другом стању. Лекарски преглед у то доба звао се „визита“ или „визитација“. Бабе су чуле да је потребно дати уверење о визити и мора се човек слатко насмејати кад прочита, да су бабе нашле како је Тиосава „од визиту чиста, тојест ништа у себи, као тојест трудна није“.

Свештенство

О свештеницима има доста података у архиву пожаревачког протата. Кад би неко посебно, треба само мало времена и воље, одвојио сав материјал о овом питању, могао би да дође до лепе студије. Не треба губити из вида да је свештенство у почетку 19. па и у средини тога века, било важан фактор Србије у доба њене борбе за избијање на површину. Свештенство ранијег 19 в. играло је и одиграло, с мање или више успеха, важну улогу и у политичком и у верском и у националном правцу. Једна посебна студија о квалитету, моралним особинама и култури српских попова тога доба не би била на одмет.

Ја ћу овде да приопштим неколико прилога о поповима, у колико се, при летимичном прегледу, без дубљег испитивања, налази у архиву пожаревачког протата. Ти подаци дотичу се, у главном, интимног живота свештеника.

Један поп у Сиракову хтео је да искористи свој положај и својим ауторитетом да заплаши свет. Против њега дигоше се тешке тужбе, да је из личних разлога проклињао људе и ускраћивао вернима причешће. Али понекад су попови умели да буду борбени. Год. 1846 десило се у селу Десину, да је неки поп тражио од кафеџије рибу на веру. Кафеџија одбије. Љут, уверењен, поп дође у кафану и поче, како изјављују сведоци под прималем заклетве, да псује, ухвати кафеџију за врат и „два пут га песницом удари добро.“ Кафеџија се заљуља, падне на дете, а дете на земљу, те детету удари крв на нос и на уста. Кафеџија погледа шта се дешава, па рече само: „Зашто, попе, тако? Није сада турско време“.

За свађе и туче свештеника постоји врло обиман предмет распре двојице свештеника (нећу да помињем имена). Између осталих, прилично драстичних комплимената, налази се и овај поп

зета за свог таста, такође попа: „У кући поп (име), особито у таквој кући, где само један стар тврдоглав седамдесетогодишњи старац обитава са своје три маторе ћерке... не зна се ни ко пије ни ко плаћа... и по ваздан све од реда нападају, грде, блебећу и оговарају“.

Има доста помена да су свештеници псовали, па чак ни свештенство монашког реда није у томе заостајало. Било је доста Бахових љубитеља међу поповима 19 в. Из једне тужбе види се да је неки свештеник био „јакко пијан“, како је напао прво местну учитељку, затим је секиром напао на неке људе, те га је кмет (села Влашког Дола) морао „уапсити за неко време“.

Има помена да су попови волели по некад да баце око на женско чељаде. Један се много био загледао у неку Тотицу, па је и попадију занемарио. На другог се попадија жалила, да је муж „угрејаним кљештама чупао месо од ње“. Једнога свештеника морала је Конзисторија да лиши „епитрахила и прихода“, што је отерао своју попадију, „које је за свештено лице непримерно и казнимо дело“. Он је имао да буде под казном све док „подпуно удовлетворение не даде, мир и домаћу слогу у својој кући обнови“.

По неки попови волели су да буду по мало и кицоши, те су се подшишивали и браду подбријавали. Због тога је митрополит наредио (1845) „да и косу и браду пуштају расти... и да обоје чисто и пристојно држати не пренебрегавају“. Па и у ношњи свештеници су уносили реформе на своју руку и одевали се мало кицошки. То је дало повода да се изда уредба о њиховом одевању, пошто је свештенство „уопште узевши почело јакко, скоро до непристојности, одступати од прописаног му одела“. По тој уредби (1854) свештенство је имало да носи хаљине загасито плаве боје, „горња хаљина, т. ј. цубе, да је подуже и с подужим рукавима и с дугметом на јаци за закопчавање. Рукави да нису на крају разрезани, а јошт мање изшарани. Дољна хаљина да је са закопчаним рукавима, а постава цубета да је код ђакона и пресвитера од ђезије или друге материје сасвим загасите, т. ј. модро-црвене боје, па и појас исте боје; код наместника вишњикасте боје и такав појас, а код протојереја нешто отвореније црвене боје с таквим истим појасом. Капа код свију да остане дојакошња, само да је од црне чоје“.

Изгледа да су се свештеници често заборављали, да нису водили много рачуна о својим поступцима и држању према пастви, те стварали оправдана незадовољства код верних. На јед

ног попа жалили су се како кад опоји мртваце „он после скине епитрахил, тури капу на главу и тако ји до гробља спроводи“ (1836). Другима смета интимни живот и понашање свештеника. Тако се жале на једног да не избива из месне мејане и на по следак, да он, противу сваке пристојности, уместо палице чибука у руци носи, кад по селу ходи, и огрнут дубетом шири се“.

Али и свештеницима су чињене неправде и увреде. Један се свештеник много жалио како му срески начелник и писар често говоре: „попе бре“ и „бре попе“. Други свештеник жалио се пожаревачком проти како му је капетан рекао: „Манте се ви канона, канони нису ништа“. Капетан је још додао и ово: „Ви шаљете људе проти, да их он глоби. Ви не треба тако да радите, већ треба да чувате људе и да их не мучите“. Трећи свештеник жали се на свог друга свештеника што му је рекао да су му „они 12 кучића утробу појели“, па се пита: „Кад су моји деца кучићи како се онда ја сматрам?“

Маса предмета расматра чисто унутрашње свештеничке ствари. Једном се тражи изјашњење што није исповедао верне кад је то наређено, другом што није светио водицу, трећем што није поучио народ шта значи литија и седео са сељацима, частећи се, док су деца носила литију. Једном се свештенику замерило што узима ђака или црквењака, да при опелу чита поједине главе јеванђеља, место да узме свога сапароха. Једном се попу тражи изјашњење што је одвео младенце у друго село да венчају иако они не припадају његовој парохији. Има података о немарном и неуредном вршењу свештеничке службе. Тај олакше схваћени свештенички позив види се из једне тужбе, да свештеник није о Крстов-дану светио водицу, а као разлог парохијани су навели како је поп сву ноћ у очи тога дана седео у општинској кафани и играо карата.

Ни сами предпостављени нису били много задовољни својим подчињенима. Још 1834 писао је митрополит пожаревачком проти: „Ово ли је, зар, тон с којим млађему ваља да пише? Оно ли је пристојност и учтивост? Заиста, писмо ваше показује високоулије, које на безобразлук граничи“.

Средином 19 в. свештенички живот, њихово понашање и њихова служба, изгледа да је све то било измењено и да је било ло рђаво у многим погледу. Кад је кнез Милош дошао на престо по други пут, повео је озбиљно рачуна о свештенству. У једном писму из 1859 сачувано је шта је Милош желео од свеш

штенства. Кнеза је „јак оскорбило“ што се свештеници виђају често по кафанама, где се картају и пијанче. Кнежева је жеља, да се „озбиљним мерама учини крај таквим појавама“. Митрополит је, „с не малим оскорбљењем срца“ очински препоручио свештенству, без разлике на чин и степен, да не иде у крчме, кафане, пивнице, на игре и јавна весеља, да остави картање и пушење и да својим примером предњачи. Мало доцније, у једном писму, митрополит је објаснио какве особине треба да красе свештеника. То су: неуморност и искреност, строгост и правичност, тачност и незазорност, умереност и сталност, безкористије и трпељивост. Заиста, више се није имало додати.

Ова писма, ове „жеље“ (а код Милоша жеља није значила само жељу), указују да је око тога доба наступила криза у свештеничком кадру и да је требало озбиљним реформама вратити свештенство на положај какав треба да имају. Не само свештенство. Читав народ живи по кафанама, пије, копка се и, доцније, политизира.

Врло је занимљиво писмо једног пароха садањег села Александровца из 1881 г. По новој уредби свештеници су имали да ваде изводе и да састављају протоколе. Сиромах попа! Он се горко жали на беду која је снашла свештенике. „Од свештеника се тражи“, пише он, „и да је статистичар и финансиста и, што је најгоре, да је доктор целокупног лекарства“. Њему нарочито тешко пада што све то има да ради бесплатно, док „чиновници који ће готове ове наше цифре ставити на своју велику таблу, вуку из државне касе хиљадама динара“. Даље поп наставља своју тугованку овако: „Лако је из протокола извести, но мучно је у протокол увести. И сам доктор не би могао по мртвацу болест од које је умро да оцени, докле га не би разсецао, а од куда ће то свештеник знати, па ма га и секао? Ослонити се, пак, на казивање породице о болести, значило би пустити да слепац слепаца води. Наш свет ретко да зна ма шта од болести, но код њега се већином умире од „прострељен“, „нагазио“, „уби га шта га уби“ и овоме подобно. Па шта могу у овоме случају да забележим у протокол? Ништа, но да нагађам. Но тада ће бити основана и поуздана статистика као на Дрини хуприја... Но, нека иде — како иде“.

Карактеристична су ова народна објашњења о белести и узроку смрти. Још и данас, пола века после, народ има своје овако објашњење. Још и данас наши сељаци умиру зато што им

је „напраћено“, или што су „нагазили“, или их „изеде изнутра“, или је од једном „занемогао од срца“.

На крају ва напоменем да има података о мешању попо у политику и истицали се као страсни партизани.

*

Пробрао сам неколико занимљивих ствари из великог архива пожаревачког протата, које још нико није искористио. О самом архиву и о пожаревачком округу 19 в. писаћу опширније у посебној расправи.

Миодраг Ал. Пурковић

Црква у Коларима пре две стотине година

(По подацима Максима Радковића, који је по налогу митрополита Викентија пропутовао овај крај 1732 год. да испита црквено стање.

Ове податке прикупио је Гаврило Витковић протумачио и публиковао у „Гласнику српског ученог друштва“ 1884 год. књ. 56). Слави Ваведење, у име Богородице.

Дувари од плота. Таван од дасака. Обложена циглом. У дужини 4 кловтора, у ширину $3\frac{1}{2}$, у висину 2 кловтора, мање два педа. Једна врата на левој страни. Има два прозора, један источно од олтара, други више певнице с десне стране. *Олттар олејљен блашом*, и преграђен платном. У олтару трпеза од камена. На трпези две плаштанице од белог платна. Антимисе освештан од митрополита 5 октобра 1718 год. Послат им 1732 год. августа од намесника Максима Несторовића. На антимису стоји један тестамент кијевскога типа, својина калуђера Михаила Раковичког.

Више антимиса стоји дрвена кутија, више ње два чирака, један од туча, други од калаја. *Наређено је да на свећу шпрџезу мејшу крст и покривач*. Проскомидија од дасака уз дувар. На њој једна плаштаница од белог платна и један пешкир. Путир од жутог лима, исто тако дискос. *Зайовеђено је да у миваоницу ојраве*.

Један бели фелон за попа, плави столар од памука, два бела пешкира. Појас-тканице турске с пафтама. Нзруквице од црвенога мусула.

На олтарској прегради двоја врата. На дверима слика Богородице, а изнад ње Давид и Соломон. На доњем иконостасу слике: Христа, Лазаревог вознесења, Христовог васкрсења.

На левом иконостасу слика Богородице на стаклу, слика Архангела Михаила, св Петра и Павла, на хартији, слика Претече, Св. Пантелејмона, пророка Илије, Св. Атанасија Атонског, Св. Лазара. Пред иконостасом чираци од дрвета, на њима три воштане свеће. Мали иконостас до десног чирака покривен „пештемаљом“ од картона, а над њом празнична икона. Пред великим иконостасом завесе од жутог картона. Пред иконостасом три кандила и један гвоздени чирак. Столова и припрате нема. Цркви недостаје св. миро, крстионица. Књиге се не воде правилно.

Свештеник (марта 7 1732) по имену Василије Антонијевић рођен и васпитан у Скендерији у граду Подгорици у турској држави. Његов отац звао се Антоније Мирковић „тувекција“, стар 70 година и још жив. Мати свештеника Василија умрла је (прошле године). Свештеник Василије има шест браћа, први Петар 27 год. ожењен прошле године, други Михаило 25 год., трећи Андреј 22 год., четврти Тодор 18 год., пети Костадин 12 год., шести Алекса 9 год. Поп Василије учио је у манастиру Острову (Острогу?), учио се три године. Прочитао је октоих и *навикао је да много пише*. Његови се родитељи најпре преселе у Преполје. Тамо се оженио. Владика Јефем постави га за ђакона у Студеници, ту постане и свештеником. У вароши Преполју (Пријепољу?), био је после тога 14 година свештеник.

1723. год. досели се у крагујевачки distract, који је онда био под аустриским ћесаром. После године дана пресели се у Коларе, где му дозволи митрополит Мојсеј, да држи нурију.

Поп Василије има три мушка и три женска детета. Прво мушко има 17 година, и изучило је код њега псалтир. Друго мушко дете од 12 година још учи, а треће мушко од 8 година тек ће почети учити.

У дому сви мирно, поштено живе, пазе се. Мирни су од кулука.

Поп Висилије има свој псалтир, српски штампан, има и српску литургију, и једно неоковано српско еванђеље има епитрахил од мусула. *Има један свештогорски крст*, неокован.

Од имања има један виноград од четири мотике, има 4 вола, 2 краве, 10 коза, 18 оваца, 30 свиња, 20 кошница. Има

две ливаде. Има њива за четири дана орања. Дом му је дат на становање.

— Пробано је како чита поп Василије. Записано је да чита полако, *уошшиће не ђоје*. Треба још да се учи да пише.

— На питање, да ли се исповедио, одговорио је, да се те године исповедио духовнику Ђерасиму, али «Цедуљу» му није о томе духовник дао. Речено му је, да други пут узме цедуљу о исповедању.

— Утврђено је да сваки дан правилно држи службу, а целу литургију недељом — празником.

— На питање да ли парохијани походе редовно цркву и да ли има какав безаконик у месту, који се не исповеда и не причешћује, одговорио је поп Василије: *да у цркву више не долазе него што долазе, а безаконика нема, осим у десној сирани момак Сиванмир, од кога је једна девица заштруднела.*

Најзад поп Василије признаје, да не води протокол о крштењу, венчању, нити умирању. Заповеђено му је да у будуће то не чини и да протокол уведе.

прота Милан Љ. Поповић
парох коларски

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Расписи Св. арх. синода

Прикупљање добровољних прилога за подизање цркве у
Чаковцу

Патријаршија српске православне Цркве под Бр. 14384/33-зап. 148 од 13. II / 31. I. 1934 године донела је ову одлуку:

„Одбор за подизање православне цркве у Чаковцу обратио се молбом Светом архијерејском синоду молећи помоћ и препоруку Г. Г. Архијереја за прикупљање добровољних прилога за подизање горње цркве. Поводом тим, Свети архијерејски синод, у седници својој под горњим бројем и датумом, донео је одлуку, којом моли Г. Г. Епархиске Архијереје, да сами из својих сретстава, у границама могућности, по-

могну горњи одбор својим прилозима и препоруче подручном свештенству да прилоге прикупљају у горњу сврху.

Прикупљене прилоге треба слати на адресу: „Одбору за подизање православне цркве у Чаковицу“ на чек поштанске штедионице број 38603.“

Из канцеларије Црквеног суда православне Епархије браничевске 25.IV/8.V.1934 год. Бр, 3.14.

Питање бесплатног лечења црквених службеника у државним болницама.

Патријаршија српске православне Цркве под Бр. 3102/зап. 777 од 25/12 априла 1934 године донела је ову одлуку:

„У предмету бесплатног лечења службеника Српске православне цркве у државним болницама, Свети архијерејски синод је после вођене преписке и одбијања цркве од стране Господина Министра социјалне политике, да се црквеним службеницима и даље призна право бесплатног лечења, повео административни спор код Државног савета.

Државни савет у свом II одељењу под бр. 6962 1934 године нашао је да у конкретном случају не постоји субјективни спор у смислу чл. 15, 17, 18 Закона о Државном савету и Управним судовима и да ово питање може бити предмет решавања, када једно од црквених службеника буде лечено у болници и Министарство одбије истом да призна право на бесплатно лечење решењем, па дотично лице подигне тужбу Савету противу таквог решења, пошто само у том случају постоји субјективни административни спор.

У смислу одлуке Светог архијерејског синода под горним бројем и датумом част Нам је известити Вас о овоме ради знања и даљег управљања и саопштења заинтересованим службеницима.“

Из канцеларије Црквеног суда епархије браничевске 25.IV/8.V.1934 године Број 3215.

Одлуке арх. власти

I. Рукоположени

Његово преосвештенство епископ нишки и администратор браничевски Господин Др. Јован рукоположио је на св. литургијама у чин ђакона, јерођакона, јеромонаха и пресвитера следећа лица:

1) јерођакона Михаила, сабрата манастира Раванице у чин јеромонаха на дан 7/20-I-1934 г. у храму Св. Јована Кратовског у Нишу одлуком ЕБр. 726 од 7/20-I-1934 године.

2) Јерођакона Серафима, сабрата манастира Миљкова у чин јеромонаха на дан 5/18-IV-1934 г. у храму Сошествија Св. Духа у Нишу, одлуком ЕБр. 801 од 5/18-IV-1934 г.

3) Монаха Антонија сабрата манастира Миљкова у чин јерођакона на дан 5/18-IV-1934 г. у храму Сошествија Св. Духа у Нишу, одлуком ЕБр. 801 од 5/18-IV-1934 год.

4) Свршеног богослова Владимира Вешовића у чин ђакона 3/16-V-1934 г. а у чин пресвитера 4/17-V-1934 г. у храму Св. Троице у Нишу, одлуком ЕБр. 982 од 10/23-V-1934 год.

II. Примљени у клир

Његово преосвештенство епископ нишки и администратор браничевски Господин Др. Јован изволео је примити у клир Епархије браничевске

1) Свршеног богослова Владимира Вешовића из Лијеве Ријеке (Епархије црногорско приморске) одлуком ЕБр. 982 од 10/23-V-1934 г.

2) јереја Макарија Радисављевића, привр. пароха црнољевачког (Епархије нишке) одлуком ЕБр. 987 од 10/23-V-1934 г.

III. Постављења и премшгаји

1) Јеромонах Теофан, са брат ман. Миљкова постављен је одлуком ЕБр. 119 од 2/15-I-1934 г. за приврем. намесника манастира Копорина.

2) јерођакон Серафим, сабрат манастира Миљкова одлуком ЕБр. 119 од 1/14-I-1934 г. постављен је за в. д. намесника манастира Миљкова.

3) јереј Петар Ж. Петровић, помоћник II свилајначког пароха одлуком ЕБр. 316 од 5-II/21-I-1934 год постављен је за привременог пароха II Свилајначке парохије.

4) јереј Милорад Н. Димитријевић, парох II Велико плански одлуком Св. Арх. Синода Син. Бр. 13867/зап. 56 из 1934 год. постављен је за секретара Црквеног Суда у Пожаревцу и дужност је примио 5-III/20-II-1934 године.

5) јеромонах Димитрије намесник манастира Горњака одлуком ЕБр. 585 од 26/13-III-1934 год. премештен је за в. д. старешине манастира Св. Петке.

6) јеромонах Агатангел в. д. намесника Св. Петке одлуком ЕБр. 585 од 26/13-III-1934 год. премештен је за в. д. намесника ман. Манасије.

7) јереј Илија Башановић, привр. парох миријевски одлуком ЕБр. 654 од 15/28-III-1934 год. премештен је за привр. пароха миливског.

8) јереј Светозар Грујић парох сараорачки одлуком ЕБр. 659 од 15/28-III-1934 г. премештен је и постављен за сталног пароха жагубичког и в. д. арх. намесника среза хомољског.

9) Одлуком Арх. власти Ебр. 577 од 2/15-III-1934 г. премештен је јереј Данило Живковић привр. парох бигренички за привр. пароха кобиљског.

10) Одлуком Арх. власти Ебр. 577 од 2/15-III-934 год. премештен је јереј Владимир Протић привр. парох кобиљски и постављен за привр. пароха мајиловачког.

11) Одлуком Арх. власти Ебр. 577 од 2/15-III-934 г. премештен је јереј Већеслав Зејин, привр. парох мајиловачки за привр. пароха бигреничког.

12) Одлуком Арх. власти Ебр. 896 од 1/14-V-1934 премештен је јереј Гојко Сретеновић, привр. парох радовањски за привр. пароха II александровачке парохије.

13) Одлуком Арх. власти Ебр. 726 од 1/14-V-934 г. премештен је Александар Савкић, парох брежански за сталног пароха II В. планске парохије.

14) Одлуком Арх. власти Ебр. 862 од 1/14-V-1934 год. премештен је јереј Живота Марковић, прив. парох II за привр. пароха I александровачке парохије.

15) Одлуком Арх. власти Ебр. 838 од 1/14-V-934 год. премештен је јереј Витомир Марковић, приврем. парох I лазничке парохије за привр. пароха брежанског

16) Одлуком Арх. власти Ебр. 794 од 10/23-IV 1934 год. премештен је јереј Стеван Стевановић парох дубочки и постављен за привр. пароха сараорачког.

17) Одлуком Св. арх. синода Бр. 2881/зап. 763 од 12/25-IV-1934 постављен је јереј Александар Колесников, хонорарни секретар, за сталног секретара Епарх. управ. одбора епарх. браничевске. Јереј Александар уведен је у дужност сталног секретара 24-IV/9-V-1934 године.

18) Одлуком Њ Св. Патријарха Пбр. 197 од 2/15-V-1934 г. примљен је у клир Епарх. београдско-карловачке јереј Реља Јелић, парох в. орашки и постављен за пароха IV крагујевачке парохије.

19) Одлуком Арх. власти Ебр. 982 од 10/23-V-934 год. постављен је јереј Владимир Вешовић за привр. пароха рибарске парохије и да опслужује упражњену осаничку парохију.

20) јереј Макарије Радисављевић, привр. парох црнољевачка (Епарх. нишка) одлуком Ебр. 987 од 10/23-V-1934 г. постављен је за привр. пароха кулског.

21) Одлуком Арх. власти Ебр. 900 од 1/14-V-934 г. постављен је за в. д. намесника ман. Манасије јерођакон Мирон а јеромонах Агатангел разрешен.

IV Одликовани

1) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 25/12-II-934 год одликован је протојерејским чином јереј Христивоје Јовановић, парох костолачки у миру.

2) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 одликован је протојерејским чином јереј Љуба Радвановић, парох пожаревачки.

3) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 г. одликован је протојерејским чином јереј Никола Милић парох пожаревачки.

4) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 одликован је протојерејским чином Петар Шундић, парох кучевски и арх. намесник звишки.

5) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 одликован је јереј Бранислав Милић парох II петровачки и арх. намесник ср. млавског правом ношења протске камилавке.

6) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 г. одликован је јереј Јован Николић, парох ливадички и арх. намесник моравски правом ношења протске камилавке.

7) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 одликован је јереј Душан Николић, привр. парох средњевски правом ношења црвеног појаса.

8) Одлуком Арх. власти Ебр. 409 од 12/25-II-934 одликован је јереј Драгољуб Матејић парох пожаревачки правом ношења црвеног појаса.

9) Одлуком Арх. власти Ебр. 643 од 14/27.III.934 год. одликован је јереј Милорад Н. Димитријевић, секретар Цркв. суда правом ношења црвеног појаса.

10) Одлуком Арх. власти Ебр. 643 од 14/27.III-934 год одликован је јереј Александар Колесников секретар Епарх. упр. одбора правом ношења црвеног појаса.

11) Одлуком Арх. власти Ебр. 643 од 14/27.III.934 г. одликован је јереј Радисав Крупежевић, парох III смедеревски правом ношења протске камилавке.

12) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.1934 г. одликован је јереј Михаило Ђурић парох мелнички правом ношења протске камилавке.

13) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.1934 одликован је јереј Живота Величковић, парох ново-аџибеговачки правом ношења протске камилавке.

14) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јереј Сава Поповић, парох пољански правом ношења црвеног појаса.

15) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јереј Александар Савкић, парох брежански правом ношења црвеног појаса.

16) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јеромонах Лука, в. д. старешине м-ра Миљкова, правом ношења црвеног појаса.

17) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јеромонах Димитрије, в. д. старешине м-ра Св. Петке правом ношења црвеног појаса.

18) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јеромонах Мирон, в. д. старешине м-ра Витовнице, правом ношења црвеног појаса.

19) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јереј Живко Барјактаревић, парох дреновачки правом ношења црвеног појаса.

20) Одлуком Арх. власти Ебр. 701 од 5.IV.934 г. одликован је јереј Петар Петровић, привр. парох свилајначки правом ношења црвеног појаса.

21) Одлуком Арх. власти Ебр. 937/34 г. одликован је јереј Божидар Радовановић, капелан I медвеђске парохије правом ношења црвеног појаса.

22) Одлуком Арх. власти Ебр. 938/34 г. одликован је протојерејским чином јереј Божидар Пандуровић, парох II медвеђски.

V. Одобрена осуства

Архијерејска власт одобрила је осуство:

1) јереју Војиславу Стојиловићу, прив. пароху шевичком одлуком Ебр. 393 од 17/4.III.1934 г. четири дана ван Епархије;

2) протојереју Димитрију Лазићу пароху I александровачком, одлуком Ебр. 398 од 22/9.II.1934 год. двадесет дана ради одмора.

3) јереју Александру Савкићу, пароху брежанском одлуком Ебр. 408 од 19/6-II-1934 г. десет дана ради одмора;

4) јереју Душану Николићу, прив. пароху средњевском одлуком Ебр. 417 од 21/8-II-1934 г. три дана ван епархије.

5) јереју Милану Барнићу, помоћнику пароха голубачког одлуком Ебр. 460 од 1-III-1934 г. пет дана ван епархије;

6) јереју Предрагу Тодоровићу, пароху курјачко-поповачком, одлуком Ебр. 451 од 14/27-II-1934 год. десет дана ради лечења.

7) јереју Александру Колесникову, секретару Епарх. управног одбора Ебр. 450 од 14/27-II-1934 г. двадесет дана, ради полагања испита.

8) Протојереју Вучети Стојановићу, арх. намеснику параћинском одлуком Ебр. 477 од 5-III/20-II-1934 год. 7 дана ради одласка у Ср. Карловце.

9) јереју Мушики Драгићевићу привр. пароху виринском одлуком Ебр. 498 од 6-III/21-II-1934 год. од 5-II до 9-III-1934 год.

10) јереју Слободану Миловановићу, капелану скобањском одлуком Ебр. 497 од 6-III/21-II-1934 г. одобрено осуство од 4 до 9-III-1934 г.

11) Јереју Миливоју Јовчићу, пароху лугавачком одлуком Ебр. 495 од 6-III/21-II-1934 г. одобрено осуство од 5-III до 9-III-1934 ван епархије.

12) јеромонаху Димитрију в. д. старешине манастира Св. Петке одлуком Ебр. 474 од 2-III/17-II 1934 г. два месеца ради бањског лечења.

13. јереју Живану Срејковићу, пароху лазничком одлуком Ебр. 539 од 10-III/25-II 1934 г. шест дана ради одласка у Ниш.

14) јереју Александру Поповићу, пароху деспотовачком одлуком Ебр. 540 од 10-III/25-II 1934 г. одобрено осуство од 11-III до 1/14-III 1934 г. ради одласка на скупштину Ц. Крста у Ниш.

15) Протојереју Мих. Успенском, пароху суводолском одлуком Ебр. 569 од 1/14-III-1934 год. седам дана ради одласка у Београд.

16) јереју Григорију Волкову, пароху рамском одлуком Ебр. 573 од 2/15-III-1934 год. два дана ради одласка у Београд.

17) јереју Драгољубу Тодоровићу, пароху десинском одлуком Ебр. 579 од 2/15-III-1934 год. пет дана ради одласка у Београд.

18) јереју Драгошу Брајеру, пароху удовичком одлуком Ебр. 586 од 3/16-III-1934 г. један дан ради одласка у Београд.

19) Ђакону смедеревске цркве Славољубу Бисићу одлуком Ебр. 610 од 19/6-III-1934 г. један дан осуства ради одласка у Београд.

20) јереју Радисаву Живковићу, пароху буљанском одлуком Ебр. 609 од 19/6-III-1934 г. пет дана ради одласка ван епархије.

21) јереју Предрагу Тодоровићу, пароху курјачко-поповачком, одлуком Ебр. 612 од 10/23 III-1934 1 месец дана ради лечења.

22) јереју Душану Николићу, привр. пароху средњевском одлуком Ебр. 620 од 8/21-III-1934 г. шест дана у Епархији.

23) јереју Александру Илићу, пароху III њупријском одлуком Ебр. 621 од 8/21-III-1934 одобрено је осуство од 8/21 III до 12/25-III-1934 год. ради одласка у Ваљево.

24) Протојереју Малану Ђранковићу парсху пожарвачком одлуком Ебр. 626 од 10/23-III-1934 г. три дана ван епархије.

25) јереју Милану Благојевићу, пароху смедеревском одлуком Ебр. 632 од 11/24-III-1934 г. један дан ван епархије.

26) јереју Лазару Миловановићу, пароху осипаоничком одлуком Ебр. 633 од 11/24-III-1934 г. један дан ради одласка у Београд.

27) јереју Стојану Крстићу, пароху крушарском одлуком Ебр. 640 од 11/24-III-1934 г. један месец дана ради одласка кући у Охрид.

28) јереју Милану Јелићу, привр. пароху смедеревском одлуком Ебр. 644 од 15/28 III-1934 год. један дан ради одласка у Београд.

29) јереју Већеславу Зејину, пароху мајиловачком одлуком Ебр. 653 од 15/28-III 1934 год. два дана.

30) јереју Василију К. Поповићу, привр. пароху осипаоничко-лугавачком одлуком Ебр. 669 од 17/30-III 1934 г, два дана ван епархије.

31) јереју Василију К. Поповићу, привр. пароху осипаоничко-лугавачком одлуком Ебр. 734 од 1-IV 1934 г, два дана ван епархије.

32) јереју Василију К. Поповићу привр. пароху осипаоничко-лугавачком одлуком Ебр. 735 од 14-IV 1934 г. два дана ван епархије.

33) јереју Драгославу Радићу пароху параћинском одлуком Ебр. 737 од 16/3-IV 1934 год десет дана ван епархије.

34) јереју Милану Јелићу привр. пароху смедеревском одлуком Ебр. 742 од 16/3-IV 1934 г. један дан ван епархије.

35) јереју Радославу Влајићу, привр. пароху барићком одлуком Ебр. 775 од 20-IV-1934 г. три дана ван епархије.

36) јереју Душану Николићу, привр. пароху средњевском одлуком Ебр. 768 од 6-19-IV-1934 г. четири дана ван епархије.

37) јереју Александру Макиренкову, пароху неретичком одлуком Ебр. 813 од 11/24-IV 1934 год. четири дана у епархији.

38) јереју Илији Башановићу привр. пароху миљивском одлуком Ебр. 815 од 11/24-IV 1934 год. три дана ради сеобе.

39) јереју Димитрију Стојковићу пароху м. орашском одлуком Ебр. 818 од 13/26-IV-934 год. три дана ван епархије.

40) Одлуком Арх. власти Ебр. 871 од 8-V-934 год. одобрено је дводневно осуство јереју Миливоју Јовчићу, пароху лугавачком.

41) Одлуком Арх. власти Ебр. 821 од 8-V-1934 г. одобрено је протојереју Алексеју Садовничеју приврем. пароху кличевачком два месеца осуства ради лечења у бањи.

42) Одлуком Арх. власти ЕБр. 934 од 2/15-V-934 г. одобрено је 3 дана осуства ван епархије јерођакону Миرونу сабрату мра Манасије.

43) Одлуком Арх. власти ЕБр. 955 од 2/15-1934 г. одобрено је јереју Милану Ф. Благојевићу пароху сме-деревском 20 дана осуства ради лечења ван епархије.

44) Протојереју Владимиру Пешићу, пароху марковачком одлуком ЕБр 971 од 9/22 V.1934 г. десет дана осуства ван епархије.

VI Отпуштени из клира

1) јеромонаху Нићифору, сабрату мра Миљкова, одлуком ЕБр. 339 од 9/22-II-934 г. дат је канонски отпуст за Нишку епархију.

2) јереју Рељи Јелићу, пароху орашком одлуком ЕБр. 973/34 г. дат је канонски отпуст за Епархију београдско-карловачку.

3) јереју Стевану Стевановићу, пароху кулском одлуком ЕБр. 974 од 9/22-V-934 дат је канонски отпуст за Епархију нишку

4) Монаху Лукијану, сабрату мра Миљкова одлуком ЕБр. 968 од 5/18-V-934 г. дат је канонски отпуст за Епархију захумско-херцеговачку.

VII Кажњени

1) Јеромонах Иринеј Чујко као сабрат мра св. Петке одлуком ЕБр, 2298/34 кажњен је опоменом.

2) Јереј Светозар Грујић, парох сараорачки кажњен је укором одлуком ЕБр. 406 од 14/27-II-934 год.

3) Јереј Божидар Спасић, парох липски кажњен је опоменом одлуком ЕБр. 547 од 1/14-III-934 год.

VIII умрли

1) јереј Стојан Мијатовић, парох осанички умро је 4-II-19-1934 год.

2) протојереј Димитрије Лазић парох I александровачки умро је 18/31-III-1934 год. Бог да им душу прости.

ХРОНИКА

Скупштина свештенства Браничевске епархије

На дан 14 (27) марта 1934 г. одржана је у сали трговачког дома у Пожаревцу скупштина свештенства Епархије браничевске ради оснивања епархиског свештеничког удружења. Скупштину је отворио и њом руководио Епископ нишки и администратор браничевски г. Д-р Јован. За претседника скупштине изабран је прота Периша Ерић, а за секретаре синђел Серафим и Душан Николић, свешт.

Преосвећени епископ г. Д-р Јован говорио је о разлозима због којих је Св. синод укинуо старо свештеничко удружење.

У дискусији око правила узели су учешћа г. г.: Никола Милић, Бран. Милић, Ж. Марковић, В. Стојиловић, Маринковић, Ст. Пајевић. Пошто су се чуле примедбе и предлози, правила су усвојена.

Друга тачка дневног реда било је питање о епархиском часопису „Браничевски весник“. Прво је говорио епископ г. Д-р Јован, који истиче да је „Браничевски весник“ ушао већ у другу годину, да је донео доста лепих и добрих ствари и сматра се као озбиљан часопис међу црквеним часописима и листовима. Желео би да „Браничевски весник“ буде свештенички орган и ревија активности и рада свештеника ове епархије. Захваљује свима који су сарађивали на њему и позива свештенике да активније учествују са сарадњом.

Г. Драг. Поповић износи опширан извештај о „Браничевском веснику“. Пре „Браничевског весника“, за време, упокојеног у Господу епископа Митрофана, излазио је званични, службени лист информативног карактера. Г. Д-р Јован проширио је тај орган неслужбеним делом, те је од малог званичног листа постао леп озбиљан часопис, који се штампа у 400 примерака.

Г. Драг. Тодоровић налази да је лист за народ мало скуп и тражи да се за народ штампа јевтин, па чак и бесплатан лист. Предлаже да се створи епархиски

фонд, у који би улагали сви свештеници, а фонд би штампао популарну побожну литературу.

Г. Ник Милић усваја предлог г. Тодоровића. Он мисли да лист својом садржином није за широке народне масе. За народ би требало штампати популарне ствари, које би се народу раздавале бесплатно. Мисли да би требало избегавати регистровање свештеничких казни и осуства.

Ово је створило живу дискусију у коју је понова ушао г. Драг. Поповић, а за њим г. Ст. Пајевић.

Г. Д-р Миодраг Ал. Пурковић, главни уредник листа, говори о намени часописа. Тражи да часопис, поред чисто богословских ствари, доноси чланке из историје етнографије и фолклора са подручја Браничевске епархије, пошто је то једини часопис који излази на овој територији. „Браничевски весник“ треба да објави и сачува белешке о обичајима и народном животу. Истиче како је у више махова апеловао на свештенике и учитеље, да раде у том правцу, али је све остајало без успеха.

На питање „Браничевског весника“ вратио се у дискусији и по други пут г. Д-р Јован

Затим се прешло на избор управе свештеничког удружења. За председника је изабран прота г. Милан Љ. Поповић из Колара. За чланове управног одбора изабрани су г. г.: Стеван Пајевић, Драг. Матејић, Рад. Марјановић, Миливоје Радивојевић, Божа Пандуровић, Александар Илић, Драг. Маринковић, Богдан Тодоровић и архимандрит Макарије.

У просветно-мисионарни одбор изабрани су г. г.: синђел Серфим, Бран. Милић, Бранко Цисарж, Борис Јаковљевски, Александар Колесников, Душан Николић, Милан Благојевић, Живко Барјактаровић, Д-р Миодраг Пурковић и Мирко Драговић.

Претставници у савезу су: М. Љ. Поповић, Бран. Милић и Никола Милић.

Скупштина је закључена у 12 часова пре подне.

**Из записника II седнице Епархијског Савета православне епархије Браничевске, држане на дан 26(13) марта 1934 г.
у Пожаревцу у Трговачком дому**

У 9 час. пре подне Њ. П. Епископ Г. Д-р Јован отвара седницу и предлаже јереја Александра Колесникова, за секретара Епархијског Савета, који ће водити записник, а г. г. Димитрија Богојевића, адв. из Гокаревца, Милана Петровића, дирек. гимназије у пенз. из Пожаревца, протојереја Драгољуба Поповића, члана црквеног суда и протојереја Љубомира Радовановића пароха из Пожаревца. За чланове овераче овог записника, а према чл. 135. Црквеног Устава.

Њ. П. Господ. Епископ у дужој речи објашњава улогу овог Епархијског Савета и његове дужности. Позива присутне, да озбиљно схвате своју дужност и да сви заједнички пораде на добру наше Св. Православне Цркве и наше Епархије Браничевске. Даље каже, да и он, као Епархијски Архијереј, а и цео Епарх. управни одбор у свом прошлогодишњем раду, имали су у виду само добро и напредак Св. Православне цркве и наше Епархије и моли г. г. свештенике, да пажљиво саслушају годишњи извештај о раду Епарх. Управ. одбора, који је састављен и примљен на одборској седници 15(12) марта 1934 год.

Секретар чита годишњи исвештај о раду Епарх. Управ. одбора у току прошле године 1933/34 буџетске године.

За реч се јавља г. Миливоје Петровић и каже да је његова црква дреновачка задужена и сувише великим епархијским разрезом и моли да се ове године тај разрез смањи. Њ. П. Господ. Епископ обавештава га да је тај разрез смањен ове године од прошлогодишњег, тако да он ове године износи свега дин. 120350. Међутим, прошле године он је био дин. 146.820. А и за цркву дреновачку смањен је тај разрез са дин 2000, колико је био прошле године на дин. 1000, колико је предложен за ову годину.

После Њ. П. Епископ објашњава, да ова Епархија не располаже никаквом својом имовином, одакле би могла црпети приходе за покриће својих редовних расхода, већ зато употребљава и примењује у живот чл.

239 т. 3 Цркв. устава; т. ј. за покриће својих расхода она разрезаје на приходе цркв. општина, црква и манастира нарочити т. зв. Епархијски разрез. Прошле године тај разрез био је много већи од садањег. Прошле године он је износио Дин. 146.820. Ове године, с обзиром на економску и финансијску кризу, он је смањен за 26 470 дин. Тако да он ове године износи свега дин. 120.350. Савет овај предложени епархијски разрез од Епарх. Управе, одбора у суми од дин. 120.350 усваја и одобрава, као и посебно за сваку цркву и манастир.

Затим Њ. П. Епископ ставља на решење и гласање предложени од Епарх. Управ. одбора буџет ове епархије за 1934/35 год. и то прво у појединостима позицију по позицију, а затим и у целости.

Било је дискусије само по двома позицијама у предвиђеном буџету — расходу за 1934/35 год. и то:

1 по поз. 5 која је предвиђена за дневнице и путне трошкове Г. Епископу, чл. Епарх. Савета и Управног одбора, Цркв. суда и Архијерејским намесницима.

Г. протојереј Петар Шундић, тражи да се у овај буџет увесе и једна позиција ради исплате трошкова по одржавању канцеларија арх. намесника.

То исто тражи и г. Бравислав Милић, арх. намесник из Петровца, додајући томе још и то, да би требало предвидети у епарх. буџету и за намештај арх. намесницима за њихове канцеларије.

Г. протојереј Радослав Марјановић, тражи уз то, да за сваког арх. намесника набаве и касе, где би он могао чувати и новац, који прима као срески режисер за свештенство.

Г. Милан Јовановић, предлаже: да за ову годину Епарх. буџет остане онакав какав је предложен од Епарх. одбора. Са њиме се слажу и остали г. г. саветници, те на крају доносе ову заједничку одлуку:

1) Да се умоли Св. Архијерејски Синод да се припадљности арх. намесника што пре регулишу;

2) Да се из уштеда које се буду показале и ако се буду показале на крају 1934/35 буџетске год. исплати свима Арх. намесницима у овој Епархији по дин. 500.— (пет стотина) наиме канцелариског материјала,

3) Да се у будућем Епархијском буџету за 1935/36 г. предвиди сума у Дин. 5.500, рачунајући свакоме Арх. намеснику у Епархији по дин. 500., наиме, канцеларијског материјала.

II. Дискусија се отвара и по питању подизања новог епископског дома у Пожаревцу. Њ. П. Господ. Епископ предлаже, да се још у овој епарх. буџет за 1934/35 год. унесе сума од дин. 200.000, за подизање новог дома за епископа и зато предлаже да се донесе одлука о расписивању 1% верског приреза на непосредни порез.

Г. Миливоје Петровић, мишљења је да због економске кризе ове године не би требало расписивати и верски прирез.

Јереј Богдан Тодоровић мисли, да је 1% верски прирез на непосредни порез и сувише мали и незнатан, те ће га сваки моћи поднети, а ова епархија мора да се побрине за подизање дома своме епископу, пошто овај, који постоји и сувише је мали, да би се у њега могао уселити Црквени суд, канцеларије епархијског савета и управног одбора, а да буде у исто време стан и канцеларија Г. Епископу,

Њега у озома потпомажу и г. г. Бранислав Милић, протојереј Петар Шундић и протојереј Драгољуб Поповић износећи рад римокатолика и нас православних. И да је потребно озбиљно порадити, да наш Господ. Епископ добије стан, а Црквени суд и Епархијски Управни одбор канцеларије, који би могао репрезентовати целу епархију. Госп. Бранислав Милић, примећује да је већ време прећи на верски прирез, а укинути разрез на манастире и цркве јер није право да само цркве и манастири издржавају ову епархију,

Са њиме се потпуно слаже и Радован Петровић.

Г. Станислав Тодоровић изјашњава се против, наводећи као разлог, садању економску кризу.

Њ, П. Епископ, ставља на гласање предлог расписивања 1⁰/₀ верског приреза на непосредни порез православним обвезницима ове епархије и пита: који је против овог предлога и против 1⁰/₀ верског приреза на непосредни порез?

Нико се не јавља и Епархијски савет ове епархије једногласно прихвата овај предлог и доноси своју одлуку: да се ове буџетске године на православне обвезнике у Епархији браничевској разреже 1⁰/₀ верског приреза на непосредни порез. Ту суму узети на покриће расхода у овој буџетској години, а највише да се употреби на подизање новог дома за оvd. Господ. Епископа и канцеларије Цркв. суда, Епархијског Савета и Епарх. Управн. одбора. Извидети од прилике колико би изнео тај 1⁰/₀ верски прирез са целе ове епархије, па га унети у епархијски буџет за 1934/35 год. и показати у приходу, а у расходу исту суму за подизање епископског дома, са клаузулом, да се овај расход на дом може вршити онда, кад се та сума осигура и кад се тај прирез прикупи,

Остале позиције савет прима без дискусије и у приходу и у расходу, те је прописао и изгласао буџет онакав какав је предложен од стране Епарх. Управ. одбора и то:

Приход (са верским прирезом од Дин. 200.000)	Свега дин. 333.850.—
---	----------------------

Расход (са позицијом 23 за подизање епископског двора ако буде остварен верски прирез од 200.000 дин.)	Свега 333,120.—
--	-----------------

Кад је овај епархијски буџет за 1934/35 г. био примљен и одобрен од г. г. саветника, онда Њ. П. Господ. Епископ у детаљима објаснио је циљ и намену основаног и од Св. Арх. Синода одобреног епархијског фонда ове епархије. Била су прочитана и правила истог.

После је ставио на решавање буџет епархијског фонда и он је једногласно био одобрен, и то:

Приход, — свега дин. 79.276.—	
Расход	„ „ 34.000.—

Код доношења буџета епархијског фонда донета је једна начелна одлука, наиме:

Да све уштеде, које се буду показале на крају ове 1933/34 год., а тако исто и у будуће, на крају сваке буџетске године, имају се уносити у Епарх. фонд и у буџету овог фонда имају се увек показати као приход. Овде је говор за уштеде из епархијског буџета.

Код доношења епархијског буџета дато је овлашћење Епарх. управ. одбору, да из непредвиђених трошкова — поз. 22 може исплатити све старе обавезе из ранијих година.

Овим је био исцрпен дневни ред ове саветске седнице.

Г. Димитрије Богојевић на крају седнице у име свију г. г. саветника захвалио је се Њ. П. Господ. Епископу за његов досадањи плодносни рад, у овој епархији и изјавио жаљење свију г. г. саветника, као и грађанства вароши Пожаревца због његовог одласка на нову своју епископију у Ниш. Умолио је Његово Преосвештенство, да никад не заборави Пожаревљане и увек да их се сећа.

Његово Преосвештенство захвалио је се на овом лепом говору г. Богојевића, како њему лично, тако и свима скупљенима г. г. саветницима, у чије је име и он говорио, обећао је, да ће увек у срцу имати добро и напредак Пожаревца и епархије Браничевске и увек се Богу молити за своју досадању паству, као и до сада, При растанку, благосиљајући жели целој епархији Браничевској свако добро и напредак.

Присутни г. г. саветници испратише свога претседника и Архијереја са дугим копчањем „живео“.

Тиме је седница овог Епархијског савета била завршена.

Редакција свеске завршена је 18.V/(1.VI).1934 г. Свеска је издана 12 (25).VI.1934 г.

Одговорни уредник: **Богдан Жиропађа**, писар Црквеног Суда

Штампарија Ђорђа Наумовића у Пожаревцу.

Садржај

Неслужбени део:

Милан Ф. Благојевић, свешт.: Ауторитет парохијског свештеника раније и сада	стр. 47—52
Драгош Брајер, свешт.: Нешто о спиритизму	стр. 53—56
Бранислав Милић, арх. намесник: Старозаветни темељ новозаветног открићења — по Тарјејеву	стр. 57—62
Милодраг А. Пурковић: Одломак о културним приликама пожаревачког краја у 19 веку	стр. 63—78
Прота Милан Љ. Поповић, парох коларски: Црква у Коларима пре две стотина година	стр. 78—80

Службени део:

Расписи Св. Арх. Синода: Прикупљање добровољних прилога за подизање цркве у Чаковцу. Питање бесплатног лечења цркв. службеника у државним болницама	стр. 80—81
Одлуке арх. власти: рукоположени; примљени у клир; постављени и премештаји; оданковани; одобрена осуетва; отпуштени из клира; кажњени; умрли	стр. 81—90

Хроника

Скупштина свештенства Браиичевске епархије	стр. 91—92
Из записника II седнице Епарх. Савета правосл. епарх. Браиичевске, држане на дан 26 (13) марта 1934 г. у Пожаревцу у трговачком дому	стр. 93—97
